

***Les propostes sobre educació
dels partits polítics catalans
per a les eleccions autonòmiques
de 2003***

Coordinació:

Joan Subirats i Raquel Gallego

Investigador: Leonardo Díaz

Institut de Govern i Polítiques Públiques

Universitat Autònoma de Barcelona

Desembre 2003

Indice

1	INTRODUCCIÓ.	4
2	LES EINES ANALÍTIQUES I METODOLÒGIQUES.	5
2.1.	<i>El debat de l'educació a Espanya: les últimes lleis educatives.</i>	5
2.2.	<i>L'estudi dels programes electorals.</i>	7
2.3.	<i>Els programes electorals.</i>	8
2.4.	<i>Les entrevistes als responsables dels partits.</i>	9
2.5.	<i>Les propostes dels candidats.</i>	9
3	L'ANÀLISI DELS PROGRAMES ELECTORALS.....	9
3.1.	<i>Els temes destacats en la campanya electoral.</i>	10
3.2.	<i>L'estructura de les propostes.</i>	11
3.3.	<i>Els fonaments de l'educació.</i>	11
3.4.	<i>El diagnòstic de la situació.</i>	12
3.5.	<i>Els objectius proposats.</i>	12
3.6.	<i>Síntesi dels objectius:</i>	13
3.7.	<i>Les mesures proposades.</i>	14
4	LES PREFERÈNCIES VALORATIVES.	15
4.1.	<i>La llibertat.</i>	15
4.2.	<i>La igualtat.</i>	16
4.3.	<i>Públiques-concertades i capacitat d'elecció.</i>	17
4.4.	<i>Escoles bressol.</i>	18
4.5.	<i>Horaris.</i>	18
4.6.	<i>Immigrants.</i>	19
5	ELS ASPECTES OPERATIUS.....	21
5.1.	<i>Inversions.</i>	21
5.2.	<i>Autonomia dels centres.</i>	22
5.3.	<i>Educació com activitat contínua.</i>	22
5.4.	<i>La vinculació escola-territori.</i>	23
5.5.	<i>La relació municipis-Generalitat.</i>	24
5.6.	<i>Participació.</i>	25
5.7.	<i>Llengua.</i>	26
5.8.	<i>LOCE.</i>	27
5.9.	<i>Educació i altres polítiques.</i>	28
5.10.	<i>Docents.</i>	29
6	ELEMENTS DE CONCLUSIÓ.	29
7	BIBLIOGRAFIA:.....	34
8	ANNEXOS:.....	35

1 Introducció

Aquest treball és l'informe final sobre una anàlisi de les propostes electorals dels partits polítics catalans en matèria educativa de cara a les eleccions autonòmiques del 16 de novembre de 2003. La seva elaboració deriva d'una proposta realitzada per part de la Fundació Jaume Bofill a l'*Institut de Govern i Polítiques Públiques* (IGOP), i s'ha realitzat sobre la base del marc teòric i el pla de treball presentat per l'IGOP i acordat amb la Fundació. El treball de camp s'ha realitzat durant el mes d'octubre i la primera quinzena de novembre de 2003.

L'objectiu d'aquest informe consisteix a identificar les preferències valoratives dels partits catalans en el marc dels seus programes electorals. En la primera part es plantegen la problemàtica del sistema educatiu i els aspectes teòric-metodològics de l'estudi. Respecte a la problemàtica del sistema educatiu, es descriuen els punts més destacats del debat a Espanya, sobretot a partir de les diferents lleis educatives aprovades des de la transició democràtica. En els aspectes teòric-metodològics es fa una referència a l'estudi dels programes electorals i posteriorment s'exposa el marc analític que s'ha utilitzat.

La segona part del treball comprèn l'anàlisi sistemàtica de les propostes dels partits polítics d'acord amb el temari utilitzat en la investigació. En aquestes propostes es destaquen els punts conflictius i diferenciadors dels programes electorals. Les conclusions finals plantegen de manera sintètica la vinculació dels valors amb les propostes en termes comparatius per a destacar les diferències entre els partits.

Al final de l'informe s'incorporen annexos on es detallen les propostes dels partits polítics en quadres per a cada tema abordat.

2 Les eines analítiques i metodològiques

2.1. El debat de l'educació a Espanya: les últimes lleis educatives

Les lleis sobre educació vigents des de la transició democràtica i els debats que han produït en la societat són un bon indicador de la complexitat i les tensions que ha viscut la política educativa. Aquestes lleis expressen, a més, l'empremta de valors i objectius impulsats pels governs de torn, tals com els nous reptes econòmics o les noves realitats polític-institucionals de l'Estat de les Autonomies.

D'acord amb les reformes legislatives poden distingir-se quatre grans períodes:

El primer període comprèn la transició democràtica, en la qual va estar vigent la Llei General d'Educació (1970) del règim franquista. Aquesta llei havia plantejat ambiciosos reptes associats amb l'obertura i el progrés econòmic que van ser contrarestats per la potent resistència del sector privat (religiós) i l'absència de recursos.

El segon període s'inicia en 1985, amb l'aprovació de la Llei Orgànica d'Educació (LODE) impulsada pel PSOE. Aquesta llei es plantejava una interpretació progressista de l'article 27 de la Constitució de 1978. Buscava fer compatibles els principis de llibertat (de càtedra, de consciència i de creació de centres) i d'igualtat (d'oportunitats, de participació, etc.). Com a resultat es consolida una doble xarxa d'oferta educativa formada per centres públics i privats concertats.

El tercer període s'inicia amb l'aprovació de la LOGSE (1990) que buscava modernitzar i democratitzar el sistema escolar amb mesures com l'escolarització obligatòria de 6 a 16 anys, reforma curricular i programes de garantia social.

Una dècada més tard, el govern del Partit Popular es planteja una nova reforma educativa que va quedar plasmada en la Llei Orgànica de Qualitat Educativa (2002). Els seus principals objectius són superar les deficiències del model anterior i assumir els reptes de la societat del coneixement a partir d'una visió competitiva de l'ensenyament i de l'aprofundiment en la desregulació, nous models de concerts i canvis curriculars sobretot en el nivell de l'educació secundària.

A manera de síntesi pot dir-se que els eixos del debat de la política educativa a Espanya han girat entorn de la tensió existent entre els valors d'igualtat i llibertat, i de posicions centralistes i autonomistes (Calero et al. 2003). La hipòtesi del treball és que aquests valors s'instrumenten a través de propostes concretes sobre aspectes tals com: els horaris, les escoles bressol, les polítiques cap als immigrants, el finançament de les escoles concertades, etc. Això permet identificar el posicionament dels partits respecte als eixos generals del debat.

Diagrama d'Anàlisi

Elements del debat sobre les polítiques educatives

	Valors finalistes	Valors instrumentals
Posicions conservadores	Llibertat	Mercat
Posicions progressistes	Igualtat	Intervenció

Posicions centralistes i autonomistes entorn del sistema educatiu

	Valors finalistes	Valors instrumentals
Posicions centralistes	Control	Centralització
Posicions autonomistes	Autonomia	Descentralització

Influència de valors en les propostes

Font: Adaptació de Calero *et al.* (2003: 84-85)

Propostes per a l'anàlisi

- Horaris i calendari
- Creació places escoles bressol
- Mecanismes integració fills d'immigrants
- Polítiques d'inversions i subvencions a les escoles
- Regulació de la concertació
- Grau d'autonomia de les escoles
- Capacitat d'elecció dels pares
- Política lingüística
- Posició davant la LOCE
- Participació comunitària
- Vinculació política educativa amb altres polítiques
- (Re) Distribució responsabilitats govern autonòmic i local
- Compromís territorial-local escola i comunitat
- Educació com activitat contínua al llarg de la vida i no sols vinculada a objectius laborals
- Objectius del sistema educatiu i de l'educació en la nostra societat (igualtat d'oportunitats d'ingrés versus sistemes compensatoris per a una major igualtat en la sortida; preservació de la diversitat i el pluralisme versus defensa d'una identitat predominant; integració, cohesió social, i desenvolupament comunitari versus llibertat i competitivitat amb exclusió)

2.2. L'estudi dels programes electorals

Entre les funcions que tenen els partits polítics destaca la de postular projectes polítics de caràcter global, agregant i jerarquitant les demandes socials, per a permetre que aquestes aspiracions es converteixin en decisions vinculants (Vallès, 2002; Martínez Sospedra, 1996). La manera en què els partits transmeten aquests idearis als ciutadans són diverses i inclouen, des d'un programa electoral per escrit en el qual es resumeixen les principals propostes ordenades normalment per àrees, fins les manifestacions públiques dels candidats, anuncis en mitjans de comunicació, etc. (Robertson, 1990).

La importància d'aquestes propostes resideix en què els electors decideixen el seu vot, en gran mesura, sobre la base de la forma que tenen de presentar-se a si mateixos els partits. Aquest aspecte és fonamental en una democràcia pluralista en la qual els ciutadans poden elegir, entre diferents opcions, la que més s'apropa als seus principis i valors. Però això no vol dir que la competència electoral suposi un procés de deliberació entre els partits polítics. Una de les conclusions a les quals han arribat estudis sobre els programes electorals (Budge i Farlie 1986:54) és que els partits no competeixen argumentant i contraargumentant, sinó que busquen demostrar que el que ells plantegen és el més important, destacant els seus assoliments passats i les seves propostes de futur.

Per tant, per a analitzar els programes electorals és necessari descobrir aquelles àrees o punts conflictius que permeten diferenciar-los. També és important distingir aquelles àrees que cada partit emfatitza per considerar-les afavoridores dels seus propis interessos. Per exemple, els partits de dreta poden ser més creïbles en temes de seguretat, mentre que els d'esquerra ho són en temes de benestar social. En aquest sentit, Budge i Farlie destaquen blocs de temes essencialment conflictius que apareixen agrupats entorn de grans categories com les regions, la redistribució socioeconòmica, el control governamental i la planificació, les regulacions que afavoreixen a l'individu, iniciatives i llibertat, i les ètnies. Les cinc primeres divisòries troben correspondència amb la matriu de Calero *et al.* (2003), que agrupa les polítiques educatives entorn dels eixos de llibertat i igualtat i d'autonomia i centralisme. El tema de les ètnies és també un dels aspectes conflictius que apareix en la política educativa catalana per l'impacte que ha tingut la immigració en els últims anys.

Una altra dimensió que cal destacar és la vinculació dels programes electorals amb els antecedents de govern o les possibilitats reals que té cada partit per a accedir al poder. La hipòtesi és que les propostes més audaces, o de canvis radicals, poden provenir de partits sense antecedents directes en la gestió o amb poques possibilitats de liderar el govern. Al seu torn, els partits amb antecedents en la gestió o amb possibilitats reals de liderar el govern, haurien de limitar les seves propostes per a tenir coherència amb el que han realitzat o no proposar

mesures que siguin de difícil execució si assumeixen el poder. Cal recordar que els programes electorals no són mandats que obliguin els partits a executar les promeses que realitzen. La lògica de la democràcia representativa dóna als polítics autonomia per a prendre les decisions que consideren més oportunes. Però aquestes decisions no poden ser arbitràries i, per tant, els processos electorals serveixen perquè els polítics rendeixin compte del realitzat i justifiquin l'incompliment de les promeses electorals (Barreiro B. 1999)

Finalment es vinculen les propostes dels partits catalans amb les preferències seleccionades en el marc analític utilitzat. La hipòtesi és que els partits d'esquerra (PSC, ICV y ERC) se situaran dintre de les posicions progressistes i els de dreta en les posicions conservadores. Al seu torn en l'eix autonomia/control els partits nacionalistes (ERC i CIU) tendiran a enfortir l'autonomia, i els estatals (PP, ICV i PSC) a enfortir el control.

En aquest treball s'analitzen els programes electorals pròpiament dits, les manifestacions dels candidats i les entrevistes als responsables dels partits en educació. D'aquestes tres fonts es realitza una síntesi amb les propostes de cada partit d'acord amb un conjunt de temes rellevants que bàsicament atenen als 'punts conflictius' detectats en l'àrea d'educació.

2.3. Els programes electorals

Els programes electorals són les publicacions oficials dels partits polítics on manifesten les seves propostes i idees a la ciutadania. Podem distingir aquí els temes destacats que apareixen en la proposta general de la campanya, del contingut i les propostes específiques transcrites en les plataformes.

Cal destacar que els programes tenen diferents estils de redacció i presentació. En alguns casos són més exhaustius (PSC, ICV i ERC), en uns altres són més sintètics (PP), mentre que en el cas de CiU només s'esmenten les mesures efectives que es prendran. Encara que els partits tendeixen a donar publicitat als "punts programàtics favorits, que no solen coincidir amb els dels seus competidors", una observació ràpida de les propostes educatives fa pensar que existeix certa homogeneïtat en els temes i solucions plantejats¹. No obstant això una anàlisi en detall, tema per tema, permet distingir diferències en la significació dels conceptes i punts conflictius en els programes.

Un altre aspecte esmentat en el treball de Budge i Farlie (pàg. 54) és que els partits no solen esmentar en els seus programes els

¹ Aquesta observació va ser realitzada en dues intervencions del públic davant l'exposició que van fer els responsables dels partits en educació en les Jornades organitzades per CC.OO. a mitjans d'octubre. Per exemple, la coincidència que l'educació és una prioritat en el programa electoral; o la necessitat d'ampliar significativament els pressupostos; o reivindicar la tasca dels docents; o jerarquitzar la carrera socialment.

competidors. En els casos de PSC, ERC i ICV s'esmenta breument una crítica ja sigui a la gestió de CIU o a la llei d'educació impulsada pel PP (LOCE).

2.4. Les entrevistes als responsables dels partits

S'ha entrevistat a cadascun dels responsables en educació dels partits amb representació parlamentària:

PSC: Francesc Colomer; ERC: Ramón Simón; CIU: María Rosa Fortuny; ICV: Ramón Álvarez; PP: Carina Mejías.

Les entrevistes són semiestructurades amb un temari preestablert (veure *supra*) i una durada mitja d'una hora i quart. L'objectiu de les entrevistes és ampliar i aprofundir aspectes sobre els quals es tenen dubtes o no estan explicitats en el programa electoral. Cal destacar la bona predisposició dels entrevistats que van contestar a totes les preguntes que se'ls va formular.

També s'han transcrit les dissertacions dels representants dels partits en el tema d'educació en les Jornades organitzades per CC.OO. "Reptes de l'educació del segle XXI. La reforma del sistema educatiu" els dies 17 i 18 d'octubre a Barcelona:

ICV: Joan Boada; ERC: Josep Bargalló; PP: Carina Mejías; PSC: Assumpta Baig; CIU: Carme Espluga.

2.5. Les propostes dels candidats

Es refereixen a les expressions públiques dels màxims referents de cada partit sobre el tema educació. La importància d'aquestes és que sintetitzen idees força i responen a qüestions concretes que es plantegen. S'han consultat els mitjans de comunicació, les webs dels partits i el fòrum de la web www.candidat2003.net on cada candidat respon a preguntes específiques dels electors.

3 L'anàlisi dels programes electorals

S'ha comprovat la utilitat del temari dissenyat per a l'anàlisi dels programes i per a les entrevistes perquè inclou els temes més importants proposats pels partits, que al seu torn són àrees conflictives que permeten diferenciar-los. S'ha inclòs la problemàtica dels docents, que no es preguntava en forma específica, ja que s'adverteix de la seva importància en el conjunt de les propostes.

En els programes dels partits hi ha temes que són específicament d'educació (docents, nivells d'ensenyament, etc.) i altres que apareixen

també en altres parts del programa: immigració, llengua, escoles bressol, horaris.

D'acord amb la metodologia plantejada, es tracta de vincular cada tema amb les preferències valoratives que tenen els partits. Això permet diferenciar dos grans blocs de temes: les preferències ideològiques i els models de gestió. Per a l'anàlisi de cada punt del temari s'ha realitzat una síntesi a partir de la informació extreta del programa electoral, de les entrevistes i de les propostes dels candidats. Al final s'incorpora un annex amb un desenvolupament més detallat de la posició de cada partit per tema.

3.1. Els temes destacats en la campanya electoral

S'ha realitzat una anàlisi dels diaris *La Vanguardia* i *El País* des del 30 d'octubre al 15 de novembre per a conèixer l'esment que han fet els candidats sobre el tema educació. Cada diari ha dedicat un espai a cada partit on es realitza una crònica diària de les manifestacions dels candidats. S'ha rastrejat sistemàticament tot el referit a educació distingint els temes que apareixen en titulars, remarcats, i amb un esment en la nota. En total són 21 notes en què els partits esmenten el problema educatiu. Aquestes notes apareixen en 9 números d'un total de 17 edicions. En la distribució de les notes per partit destaquen ICV (7 notes) i PSC (7 notes), CiU (4 notes), mentre que les referències a educació en el cas del PP és de només una nota i en el cas d'ERC cap nota².

Els temes que més s'esmenten són:

1. **Concerts amb les escoles privades** (que inclou l'esment de la llibertat d'elecció, les crítiques a les escoles d'elit): han aparegut en sis edicions (5 d'El País i un en La Vanguardia). És l'única notícia sobre educació que ha aparegut titulada (5 vegades en El País), per les declaracions de Pujol referents als 'paranys' en el finançament de les privades concertades. Dues notes: ICV i una nota: PSC, CiU, Pàg. Una referència especial cal fer de l'avis publicat per la Federació d'Associacions de Pares i Mares de les Escoles Lliures de Catalunya (Fapel) publicat el 14 de novembre en La Vanguardia. Amb el títol de Llibertat i Educació' aquesta associació adverteix als votants que existeixen propostes denominades 'progressistes' que no parlen en clau de llibertat ni donen suport els concerts. Exhorten als pares que llegeixin les propostes electorals i donin suport als partits que defensen la llibertat 'de tots a escollir escola'.
2. **Escoles bressol:** s'esmenten en 5 notes i en dues d'aquestes apareixen remarcades. Quatre notes: ICV. Una nota: CiU, PSC.

² L'esment del tema educatiu en els espais dedicats a cada partit, no vol dir que els candidats no hagin esmentat aquest tema en els mítings o entrevistes que se'ls han fet o que aquest no sigui un tema prioritari en el seu programa. Es tracta en tot cas de que en les notes no es ressalta el tema d'educació.

3. **Llengua:** apareix en 3 notes (dues ressaltades). En l'espai de CiU el tema apareix dues vegades (criticant el decret de castellà i proposant educació trilingüe), mentre que en l'espai de PSC el tema apareix una vegada dedicat al reconeixement del català en la resta d'Espanya.
4. La resta dels temes apareix menys de dues vegades: immigrants (PSC), docents (CiU), Formació Professional (CiU, PSC), escoles dignes (PSC), educació com a condició d'un pacte de govern i infraestructures (ICV), inversió en parc escolar (PSC).

En l'anàlisi d'aquestes notes cal destacar que, amb excepció del debat sobre els concerts (al que es van dedicar 5 titulars, i a 5 notícies que van aparèixer ressaltades), l'espai que dediquen a educació en les notes és molt breu. Això està en la línia de la campanya, en la qual les propostes dels partits en diverses àrees s'han minimitzat enfront d'altres prioritats. En segon lloc destaquen com temes 'estrella' la discussió pels concerts, les escoles bressol en les que destaquen les crítiques a la gestió de CiU, i el tema de la llengua.

3.2. L'estructura de les propostes

Tots els partits polítics han elaborat programes electorals per escrit on es desenvolupen les seves propostes educatives per a Catalunya. Aquestes propostes per escrit constitueixen una guia bàsica per a analitzar les preferències ideològiques dels partits d'acord amb el marc teòric proposat.

Amb excepció de CiU que ha realitzat una proposta que se cenyeix a descriure les mesures proposades, l'estructura dels programes presenta, en primer lloc, una breu introducció on s'exposen els principis i fins bàsics de l'educació i un diagnòstic dels problemes que s'han d'afrontar. Posteriorment s'exposen els objectius generals i les mesures per a assolir-los. Les mesures es desagreguen per temes (nivells d'ensenyament, etc.) o d'acord als objectius plantejats. (Una exposició detallada de les propostes pot veure's en l'annex).

3.3. Els fonaments de l'educació

En la presentació de les propostes es distingeix la proposta del PP de la de la resta dels partits. Per al PP l'educació és un instrument per aconseguir la llibertat de l'individu i la seva inserció en la societat del coneixement. Es destaca la necessitat d'una educació de qualitat, compatible amb la igualtat, per a conciliar l'individual i el col·lectiu.

En les propostes dels partits d'esquerra es destaca en canvi el caràcter integral de l'educació (com transmissora de coneixements i de valors socials) i el seu caràcter compensador de les desigualtats socials.

Un element comú a totes les propostes és reconèixer que l'educació s'ha d'adaptar als reptes i als canvis que es donen en la societat ('societat del coneixement', transformacions socials, etc.)

3.4. El diagnòstic de la situació

Respecte al diagnòstic les propostes exposen de forma sintètica els problemes més destacats que s'observen. Aquí també es distingeixen clarament les propostes dels partits d'esquerra de la proposta del PP.

El PP emfatitza els dèficits observats pel baix nivell de rendiment acadèmic, l'elevat fracàs escolar i l'absentisme. L'argument de fons és el fracàs de la implementació de la LOGSE a causa d'una concepció errònia de l'educació.

Els partits d'esquerra emfatitzen en canvi les crítiques a la gestió educativa de CiU que ha donat lloc a una escola desigual (amb crítiques a la xarxa dual públiques-concertades), amb baix nivell acadèmic i elevat fracàs escolar. En el fons es reivindica l'esperit de la LOGSE i es critiquen la inadequada implementació d'aquesta (sobretot per baixos pressupostos i manca de planificació). En les propostes d'ERC i ICV es critica la nova llei d'educació (LOCE) pel seu caràcter privatista i d'accentuació de desigualtats.

Tots els partits (excepte CiU) fonamenten els seus arguments utilitzant informació d'altres sistemes educatius sobretot del nivell estatal i europeu.

3.5. Els objectius proposats

En l'apartat d'objectius els partits fan esment dels objectius generals (que poden dividir-se en objectius secundaris) que donen una idea de les prioritats que persegueixen.

En la lectura dels objectius generals s'adverteix l'esment de determinats temes que formen part d'una agenda comuna. Els partits d'esquerra esmenten la necessitat de consensos socials (tant si s'anomena Pacte Nacional com acords amb els principals actors socials) per a decidir els rumbos en la política educativa. Aquesta possibilitat ha estat admesa també en l'entrevista a la responsable d'educació de CiU que sosté que és necessari que els polítics arribin a acords sobre qüestions 'sòlides i inqüestionables en matèria educativa'. El PP en canvi emfatitza la necessitat del desplegament normatiu de la LOCE.

Un altre aspecte destacable és que tots els partits coincideixen a promoure la qualitat de l'ensenyament. L'atenció als dèficits té a veure més amb polítiques qualitatives que quantitatives. No obstant això, com s'analitza més endavant, el concepte de la qualitat educativa té diferents connotacions per a cada partit.

Tots els partits inclouen entre els seus objectius una referència a les escoles públiques i les concertades. Dos partits d'esquerra (ERC i ICV) plantegen la necessitat de reforçar l'ensenyament públic com eix vertebrador del sistema, i el PP i CiU plantegen garantir la lliure elecció de centre dels pares. El PSC parla d'una xarxa integradora de centres finançats amb fons públics.

Entre les diferències que s'adverteixen en els objectius generals destaquen:

- Per part del PSC els objectius proposats s'emmarquen en la necessitat que té el sistema educatiu de compartir responsabilitats amb els principals actors socials: la família, les entitats locals, el professorat, les escoles públiques i concertades, i la comunitat educativa. Planteja com un objectiu general l'educació en valors (cívics) i la coeducació.
- El PP també planteja l'educació en els valors (esforç, responsabilitat, exigència personal) i en la necessitat d'oferir diferents opcions d'acord amb els propis objectius de formació dels alumnes.
- ERC remarca la necessitat que Catalunya compti amb competències exclusives en matèria educativa i de comptar amb un nou model de finançament per a Catalunya.
- ICV planteja la necessitat de la planificació de l'educació i una nova concepció comunitària de l'educació.
- CiU i el PSC es plantegen com objectiu principal el reconeixement i la jerarquitització de la tasca docent.

3.6. Síntesi dels objectius:

A continuació es recullen els objectius generals plantejats pels partits i els valors que fonamenten cada proposta. Objectius i valors estan molt vinculats al diagnòstic que fa cada partit sobre els problemes de l'educació i a les solucions proposades.

- El programa del **PSC** es basa en les conclusions de la Conferència Nacional sobre "Educació, Treball i Innovació" de novembre de 2001. També se citen els objectius de l'educació de l'Informe Delors. Per al PSC l'ensenyament té com objectiu essencial la realització de la persona com a ésser social. És un dret i un mitjà per a arribar a el desenvolupament personal i la cohesió social. Les seves funcions són: cohesió social i igualtat d'oportunitats; educació ètica i ciutadana de la població; transmissió cultural, de coneixements i d'eines de treball i habilitats que permetin a les persones entrar en el món del treball. Vincula educació amb progrés econòmic, competitivitat i cohesió social. L'educació ha de superar la fragmentació de coneixements i l'especialització dotant les persones d'una visió global que els permeti identificar factors i veure el conjunt. L'escola pública (que inclou les concertades) és la garant de la igualtat d'oportunitats, sense cap tipus d'exclusió, i en les millors condicions personals, familiars i socials possibles. Es critica el model del PP (LOCE) per fomentar l'exclusió educativa i social (exigir tots els esforços als alumnes és insuficient ja que cal exigir més a qui té responsabilitats en educació). Reivindiquen el valor del consens a través d'acords amb els principals actors del sistema educatiu: ajuntaments i ens locals; coresponsabilitat educativa amb les famílies; amb el professorat; amb les escoles concertades; i amb la comunitat educativa.

- El **PP** segueix la línia argumental de la LOCE. Els principis d'equitat i qualitat no tenen perquè ser antagònics. Ressalta la importància de qualificar el capital humà entorn del món del coneixement, per a situar-se als nivells europeus (molt competitiu), i la importància d'actuar decididament sobre els problemes detectats: fracàs escolar, absentisme, desmotivació docent, baixos nivells de coneixements, superar els reptes de la immigració i millorar la qualitat d'educació d'adults. S'adverteix la necessitat de conjugar tres aspectes: xarxa d'infraestructures i recursos adequats segons demandes; millorar la qualitat del sistema educatiu; incrementar el pressupost. La necessitat de reforma s'orienta

sobretot al nivell mig (secundària). Es reivindica una educació que parteixi de què els alumnes no són tots iguals (no a la comprensivitat, els immigrants no se'ls ha d'integrar directament), que és necessari oferir menús d'acord amb les expectatives i capacitats de cadascú (reimplantació d'itineraris específics d'iniciació professional; és l'únic partit que reivindica una educació per als superdotats). Es reivindiquen els valors de l'esforç (sistemes d'avaluació numerada, prova per a homologar batxillerat i no la promoció automàtica), l'exigència personal, la responsabilitat i reforçar l'autoritat del docent. Es proposa donar un caràcter més executiu a la gestió dels col·legis. Es reivindica la qualitat que es vincula amb el concepte de l'excel·lència, des d'indicadors objectius i generals que s'han de considerar en tot el territori estatal. Per al PP educar és conjuguar l'ensenyament amb els valors cívics, i la família és el nucli bàsic per a l'educació i la cohesió social. Finalment, es reivindica la llibertat d'ensenyament i d'elecció dels centres.

- **ERC** situa a l'educació dins l'àmbit de la societat del benestar i de la igualtat d'oportunitats. Ha de garantir objectius mínims (formació de la personalitat, creixement psicològic i social i desenvolupament de potencialitats i capacitats individuals) compatibles amb l'excel·lència educativa. Especialment, ha de centrar en els joves i en la infància per a permetre una participació efectiva en la societat amb igualtat de drets i deures. Proposen valors de consens per a un canvi de rumb de l'ensenyament, amb un Pacte Nacional amb els agents de la comunitat educativa i el conjunt de la societat en el qual es planteja: reordenar les dues xarxes (pública i concertada). Es planteja l'elaboració d'un pla de xoc per a millorar qualitativament i quantitativa el sistema d'ensenyament públic, així com canvis organitzatius i metodològics per a aconseguir l'excel·lència i objectius mínims comuns a tota la ciutadania. Reivindiquen el caràcter laic de l'escola com valor essencial del republicanisme. Reivindica competències exclusives de la Generalitat en matèria d'educació.

- **CiU** planteja que s'ha d'invertir en formació (infantil obligatòria, universitària, continua, professional) com la millor garantia per al progrés individual i col·lectiu. Planteja transformar la societat del futur en una societat del coneixement qualificada, justa i solidària. Plantegen la revaloració dels docents donant-los més incentius, més formació i més autoritat. Emfatitza la necessitat que l'escola repregui el paper moderador i vetllí per les actituds cíviques, la disciplina i l'autoritat. Es planteja el tema de millorar l'excel·lència (observatori permanent) i l'educació en valors de solidaritat, convivència i cooperació. Reivindica a la família com a peça clau de la societat en l'educació dels més petits. També reivindica el consens per als canvis a través d'un pacte per l'educació sobre bases molt sòlides i inqüestionables.

- Per a **ICV** l'escola pública és l'eix vertebrador del sistema educatiu, que ha de garantir el caràcter universal, públic, gratuït, laic, integrador i compensador de desigualtats. És un dret vinculat a l'emancipació personal i al desenvolupament social que ha de ser garantit durant tota la vida. Reivindica la planificació de l'oferta que garanteixi la llibertat d'elecció i la igualtat d'accés. Es planteja un nou concepte de qualitat, major participació de la comunitat educativa i proximitat en la gestió per a millorar l'eficiència i la qualitat. Reivindica el caràcter aconfessional de l'escola i estan en contra de les classes de religió en les escoles. Destaca la necessitat d'un pacte amb les famílies, amb la societat i amb els administradors per a repensar les funcions específiques de l'educació i compensar-les, quan fós necessari, amb altres serveis socials.

3.7. Les mesures proposades

Les mesures a implementar ocupen la major part dels programes electorals. Tenen un caràcter exhaustiu i encara que estan organitzades de forma diferent, en general coincideixen en els temes que s'aborden.

Per a l'anàlisi de les mesures proposades ens hem cenyit al temari d'investigació proposat.

4 Les preferències valoratives

En la construcció dels discursos de les diferents forces polítiques s'adverteixen diferències importants sobre el significat que donen als conceptes. A nivells valoratius les diferències respecte als valors d'igualtat i llibertat apareixen clarament explicitades en les retòriques dels partits. La correspondència esmentada per Anthony Giddens (1996) entre els partits d'esquerra amb la igualtat i els partits de dreta amb la llibertat s'expressa clarament en les propostes en educació. En el fons es tracta del debat d'escoles públiques versus escoles privades-concertades. Qui dona suport a les escoles públiques com eix vertebrador del sistema educatiu (l'esquerra) ho justifica perquè aquestes garanteixen la igualtat i la cohesió social. Mentre que la dreta fonamenta la necessitat de la doble xarxa, públiques-concertades, sobre la base del principi de llibertat.

4.1. La llibertat

La retòrica dels partits de dreta es construeix a partir del concepte de llibertat. En l'esquerra en canvi aquest concepte s'esmenta molt poc en les publicacions oficials o es rebutja l'ús que se li dona.

El concepte de llibertat té preeminència en el discurs del PP (apareix 14 vegades en el programa electoral) i està concebuda com una fi i com un mitjà per a arribar a altres fins. En el sentit finalista l'educació és 'un instrument per a aconseguir la llibertat de l'individu'. En el sentit instrumental la llibertat d'elecció de centres per part de les famílies garanteix la igualtat d'oportunitats i diversitat d'ofertes educatives. D'acord amb aquest argument la igualtat d'oportunitats estarà garantida per l'existència i el suport de l'administració a les escoles concertades. Fomentar la competitivitat entre els projectes curriculars de centre, com es proposa en el seu programa electoral, està en la línia de permetre que la demanda pugui elegir lliurement entre diferents opcions. En relació als alumnes, partir del supòsit de la llibertat exigeix responsabilitats que s'han d'assumir a partir dels valors de l'esforç, l'exigència personal, la responsabilitat, pel que és necessari una major autoritat dels docents i sistemes d'avaluació més estrictes.

La proposta de CiU també emfatitza el valor de la llibertat, destacant el caràcter instrumental que té l'elecció de centre mentre que garanteix un dret de les famílies. Cal dir, no obstant això, que CiU ha manifestat un rebuig general a les propostes que la LOCE, que fomenta el concepte de la demanda educativa no sols per a l'elecció dels centres sinó també en les opcions curriculars i de gestió.

En els partits d'esquerra el concepte de llibertat no s'esmenta en els seus programes oficials (en ERC apareix esmentat una vegada l'escola pública com mig per a arribar a els principis republicans de llibertat, igualtat i fraternitat). En el discurs dels responsables d'educació es qüestiona el concepte que l'administració ha de garantir a les famílies la lliure elecció de centre ja que el que ha de prevaler són els drets col·lectius sobre els individuals (ERC) i el dret a ser educat (ICV)³.

La retòrica del PSC tampoc esmenta el concepte de llibertat ni de lliure elecció de centre. En aquest cas la justificació del suport financer a les escoles concertades que el necessitin, es basa en 'la necessitat de garantir que totes les famílies puguin escollir escoles i impedir que les escoles puguin escollir a les famílies'. A partir d'aquesta retòrica s'eludeix esmentar un principi reivindicat pels partits de dreta alhora que es justifica el reconeixement a les escoles concertades.

4.2. La igualtat

En el concepte d'igualtat es parteix de supòsits diferents. El supòsit bàsic expressat per la responsable del PP és que les persones no són iguals sinó que tenen diferents aptituds, interessos i capacitats: "no tots poden ser físics nuclears". Els conceptes de comprensivitat i d'educació inclusiva vigents abans de la LOCE "han demostrat estar equivocats: no és convenient intentar igualar alumnes que són molt diferents entre si". En el diagnòstic de l'anterior model (LOGSE) s'afirma que la promoció automàtica i sistemes relatius d'avaluació acabaven descoratjant l'esforç personal i generaven dispersió i indiferenciació de capacitats. Com a resultat de tot això el nivell educatiu ha anat caient mentre augmentava el nivell de fracàs escolar i l'absentisme en el nivell secundari. Les propostes del PP busquen respondre a aquestes diferències amb diferents alternatives que possibilitin elegir a cadascun segons les seves possibilitats i capacitats: escoles concertades, diferents itineraris en el nivell secundari amb Programes d'Iniciació Professional, sistemes d'avaluació més estrictes, enfortiment de l'autoritat dels docents, educació especial no només per a qui té deficiències sinó també per als superdotats. La gratuïtat de l'ensenyament s'esmenta sempre en relació als concerts.

En els partits d'esquerra el concepte d'igualtat és el principi sobre el qual s'articulen les propostes. En gran part la crítica al model educatiu de CiU i a la legislació del PP és perquè han promogut i promouen un sistema desigual que no afavoreix la cohesió social. La seva retòrica se centra a enfortir la xarxa pública com garantia d'igualtat d'oportunitats i cohesió social. Les propostes de l'esquerra atribueixen els dèficits en educació (fracàs escolar i absentisme) a la mala implementació de l'administració a l'anterior llei d'educació. Per a

³ Per a Joan Boada ICV el "dret dels pares a elegir centre és fals. El que tenen els pares i els nens és el dret a ser educats. A l'hora d'elegir un centre qui l'organitza és l'administració, que el PP i CiU han elegit que sigui la doble xarxa".

la solució d'aquests problemes busquen la complicitat de les famílies, els governs locals i altres agents socials.

Els Valors Instrumentals

La tensió entre escoles públiques i escoles privades-concertades és on s'expressa amb més claredat la tensió entre llibertat-igualtat. Però també aquest debat es manifesta en les escoles bressol, els horaris, la immigració i la qualitat de l'ensenyament. En el fons les diferències es donen entre qui posa l'accent en polítiques de garantia d'accés i qui promou la capacitat d'elecció.

4.3. Públiques-concertades i capacitat d'elecció

Aquest és l'aspecte més rellevant que diferencia les propostes dels partits. La capacitat d'elecció és un concepte estretament vinculat al debat entre escoles públiques i concertades que es refereix específicament a la llibertat de les famílies per a elegir centre⁴.

Existeixen dues posicions clarament diferenciades: la que promou la capacitat d'elecció dels pares (de l'educació i dels centres), representada pel PP i CiU, i la que prioritza la garantia igualitària a l'accés a l'educació, representada per ICV i ERC. PP i CiU garanteixen la demanda dels pares a través d'una oferta diversificada i d'una 'gratuïtat efectiva' de l'educació (més suports a les concertades). La llibertat d'elecció està garantida en la Constitució i les lleis, i l'existència de les escoles concertades respon a una realitat històrica i cultural que no es pot eludir.

Els segons prioritzen l'oferta, enfortint la xarxa pública, mitjançant la intervenció estatal que garanteixi l'accés igualitari i no discriminador. ICV reivindica la planificació de l'oferta educativa com alternativa a les forces del mercat que produeixen desequilibris i exclusió. El prioritari és el dret a l'educació dels fills i no el dret a elecció del centre per part dels pares. Els centres han de ser un reflex de la societat en la qual es troben i per això cal propiciar una pluralitat 'en els centres' i no una pluralitat 'dels centres'. ERC coincideix amb aquest esperit i proposa un nou procediment amb 17 mesures a les quals s'hauran d'adscriure els centres privats que vulguin acollir-se al règim de concert. L'administració ha de garantir els drets col·lectius per sobre dels drets particulars de les famílies. Tan ICV com ERC destaquen l'aconfessionalitat, laïcitat i coeducació que han de caracteritzar les escoles concertades. El concepte de gratuïtat s'esmenta en relació al material que utilitzen les famílies (llibres de text i material didàctic).

⁴ La importància d'aquest tema queda reflectida en l'extens avís de pagament de la Fapela a la Vanguardia del 14 de novembre, que alerta sobre propostes partidàries que no donen suport l'escola concertada. S'ha reproduït aquest text perquè expressa sintèticament els fonaments de qui defensa l'escoles concertada (Veure annexos).

El PSC té una posició més ambigua ja que, si bé no parla de llibertat d'elecció de centre, hi fa referències implícites: "garantir que totes les famílies puguin escollir escoles i impedir que les escoles puguin elegir a les famílies". Al seu torn es parla d'enfortir la xarxa pública, però reconeixent com a tals a totes les escoles finançades amb fons públics. La relació entre les privades-concertades i les públiques ha de basar-se en un acord on s'especifiquen obligacions i drets per a les parts. La idea fonamental d'aquest acord és que les concertades garanteixin l'accés igualitari i l'administració els garanteixi recursos suficients per a funcionar. En aquest cas es recorre a l'argument de què aquests fons són per a garantir la gratuïtat, o dit d'altra manera, perquè les famílies no hagin de pagar.

Existeix una coincidència general en dos temes: tots els partits (excepte CiU) qüestionen la forma en què s'han implementat els concerts i cap partit proposa la supressió llisa i plana dels concerts. En tot cas els partits d'esquerra parlen de reordenar les xarxes amb mesures més estrictes (ERC), revisar els concerts per auditories (ICV) o complir els acords (PSC). El PP qüestiona l'extensió generalitzada dels concerts a escoles que potser no el necessitin.

4.4. Escoles bressol

El debat de les escoles bressol es planteja entorn de les mesures proposades (ampliació del nombre de places), els fonaments d'aquestes (el seu caràcter educatiu o assistencial, la vinculació amb la conciliació de la vida familiar i laboral) i la forma en què es gestionen (municipalització o gestió mixta).

Existeix consens en la necessitat d'incrementar el número de places (30.000 o més) per a garantir que es cobreixi la demanda existent. La diferència fonamental entre les propostes és que mentre alguns promouen enfortir la xarxa pública (ICV, ERC) altres (CiU i PP) proposen un sistema mixt amb les concertades i privades. El PSC parla d'un sistema d'escoles bressol diversificat i flexible.

Una altra diferència important és l'aportada pel PP, que assigna a les escoles bressol un caràcter assistencial i promou la instauració d'escoles bressol en els llocs de treball. La resta de partits els dona un caràcter educatiu.

En els fonaments es destaca la necessitat de conciliar la vida familiar i laboral però també la necessitat d'una actuació pública des dels primers anys.

Els partits d'esquerra promouen la municipalització de la gestió i la planificació i finançament en conjunt amb la Generalitat.

4.5. Horaris

En les propostes cal diferenciar entre horaris escolars i els extraescolars. Sobre els primers les propostes atenen a activitats curriculars o extracurriculars. El debat gira entorn de les mesures

(ampliació dels horaris i modificació del calendari), els fonaments d'aquestes (conciliació vida familiar i laboral o necessitats curriculars) i a la forma d'implementació (amb participació municipal, de la comunitat educativa).

Excepte ICV tots els partits proposen incrementar l'horari escolar en l'escola. El fonament central és la necessitat de conciliar els horaris escolars amb els familiars. Però existeix un argument de fons que és la necessitat d'equiparar els horaris de les públiques amb les concertades. ICV proposa en canvi unificar els horaris disminuint en una hora l'horari de les concertades per a complir les cinc hores com tenen les públiques.

Sobre el contingut d'aquestes hores existeixen diferències, ja que, mentre per al PP han de ser de contingut curricular, per als altres partits han de ser complementàries. En general es coincideix que aquestes hores són per a reforçar assignatures bàsiques (idiomes, matemàtiques, etc.) i per a atendre els problemes del fracàs escolar.

Tots coincideixen a ampliar l'horari extraescolar de les escoles per a activitats que involucren la comunitat educativa o l'entorn de l'escola.

Respecte a la manera d'implementació d'aquestes mesures es recorre a la necessitat d'acords més generals (convenis col·lectius: PSC, CiU; polítiques familiars de temps: ICV; pactes socials amb les famílies: CiU; autonomia i consens de cada centre: ERC; i ampliació pressupostària per a arribar a la veritable gratuïtat (ajudes a les concertades): PP.

Els partits d'esquerra proposen una municipalització de la gestió de les activitats realitzades en horaris extraescolars.

Tots els partits coincideixen a atorgar protagonisme a les associacions de pares en aquests temes.

Respecte al calendari escolar en general es coincideix que hi ha poc marge d'actuació i que els canvis són poc significatius. CIU és l'únic partit que esmenta explícitament que proposarà un nou calendari escolar per a la seva discussió en la comunitat educativa.

4.6. Immigrants

El debat sobre els estudiants d'origen immigrant es vincula amb els problemes de distribució dels mateixos, la importància d'altres polítiques (programes d'acollida, benestar social, habitatge, etc.), el problema de la llengua, les fórmules d'integració social (amb programes específics o universals) i la participació d'altres actors com els municipis.

En primer lloc, destaca que el tema de la immigració apareix inclòs en tots els programes sobre educació, però al seu torn es desenvolupa com un tema específic en els programes electorals. S'adverteix que els partits assumeixen posicions 'cauteloses' respecte a les polítiques cap a aquests col·lectius. CiU el reconeix expressament en

la seva proposta, que planteja 'incrementar els recursos sense desatendre a la població establerta a Catalunya'. El responsable d'ICV, partit que té potser la proposta més igualitària pel que fa als immigrants, reconeix que les polítiques compensatòries han d'evitar que la població autòctona se senti discriminada⁵.

Es poden distingir dues tendències d'integració:

- a) Les universalistes, que busquen la integració enfortint l'escola pública amb més recursos especialitzats;
- b) Les especialitzades, que a partir de plans focalitzats en la població immigrant, busquen la seva integració a l'escola.

Mentre en els partits d'esquerra es combinen les dues propostes (plans d'acollida, innovació educativa, etc.) en els partits de dreta es destaquen les polítiques especialitzades. El PP proposa programes específics per a la immigració i ofertes diversificades en els currículum del nivell secundari (Programa d'Iniciació Professional). CiU destaca l'aprenentatge del català com a element integrador a través del Pla d'Immersió al català.

En segon lloc el tema de la immigració està vinculat a l'accés als centres i al tema de les públiques-concertades. Gran part del debat sobre el caràcter discriminatori de les concertades ve donat pel fet evident que les públiques concentren la majoria dels alumnes immigrants⁶. Però el problema de la concentració va més enllà, ja que té a veure amb els entorns on es localitzen les escoles. En aquest sentit la concentració apareix com un dilema ja que, d'una banda, es tracta d'evitar la 'guetització', però de l'altra, de reconèixer l'entorn territorial o la llibertat d'elecció. És per això que les solucions proposades tenen certa ambigüitat, ja que es plantegen dos objectius que poden ser contraposats: evitar la concentració i al seu torn respectar la realitat de l'entorn.

En general existeix coincidència a buscar fórmules que redistribueixin a la població immigrant dintre de zones properes a l'entorn familiar. Es descarta la distribució entre zones allunyades o amb diferents característiques socioeconòmiques⁷. Els partits d'esquerra, inclòs el PSC, plantegen una intervenció decidida de l'administració perquè existeixi una distribució equitativa entre les escoles públiques i les concertades.

⁵ L'entrevistat va citar el cas del municipi de Manlleu on la població local 'va castigar' en les urnes al seu alcalde perquè percebia que els immigrants se'n duïen la major part dels recursos socials.

⁶ Veure diari El País 09-02-2003 "Ensenyament fracasa en la distribució de alumnes immigrants en centres concertados".

⁷ Els entrevistats de CiU, PSC i PP van utilitzar la mateixa expressió 'no es poden traslladar als alumnes del Barri Gòtic a Pedralbes (o Sarrià)' el que constitueix un tòpic d'allò que no s'admet per a solucionar el problema de la concentració.

5 Els aspectes operatius

Aquesta dimensió inclou: el debat sobre les competències entre l'Estat i la Generalitat, els rols dels municipis, els mecanismes de participació dels diferents actors socials, i el nivell d'autonomia que tenen els centres. El debat s'estructura al voltant dels valors de centralització i descentralització del sistema educatiu. En aquest sentit, cal destacar que no existeix una correspondència directa entre el control com a valor instrumental de l'equitat i el control com a valor finalista de les posicions centralistes. Així, els paràmetres considerats per a avaluar els aspectes operatius –és a dir, els models de gestió– ens mostren que els partits de dreta coincideixen en posicions centralistes (de control): PP a nivell de l'Estat Espanyol i CiU a nivell autonòmic. Mentre que els partits d'esquerra, que promouen un major control per a aconseguir l'equitat, rescaten la gestió descentralitzada de la política educativa.

En relació al concepte específic d'autonomia dels centres, que és reivindicat per tots els partits, cal dir que té una significació diferent per als partits d'esquerra i per al PP. Per als primers l'autonomia permet un major nivell de control social a través de la participació social i atén a la millora de les condicions d'igualtat social. El PP en canvi al·ludeix als valors d'eficàcia i eficiència i a la competitivitat entre centres autònoms que afavoreix la lliure elecció a les famílies.

5.1. Inversions

Les referències en matèria pressupostària s'han centrat en la necessitat d'un increment significatiu dels pressupostos educatius. Sobre la destinació dels fons no s'exposen de forma detallada la distribució d'aquests i apareix novament el debat públiques-concertades. Al seu torn, en la gestió pressupostària ocupa un lloc destacat el debat sobre la descentralització del sistema.

Tots els partits, excepte CiU, proposen una elevació substancial dels pressupostos. La referència és arribar a la mitjana europea o almenys arribar a la mitjana d'Espanya. Com s'ha esmentat és un dels punts principals de la crítica a la gestió de CiU⁸.

En general no especifiquen la destinació específica dels fons però sí es pot destacar el que els diferencia. CiU, PP i PSC parlen d'arribar a la gratuïtat efectiva de l'educació, el que no descarta la possibilitat d'un increment de les ajudes als concerts educatius. En canvi les polítiques pressupostàries d'ICV i ERC prioritzen les despeses en la xarxa pública, el que suposa una reducció relativa dels nivells de participació de les privades.

⁸ La responsable d'educació de CiU va aclarir que els pressupostos havien de pensar-se en relació a les necessitats de l'educació catalana i no al que gasten en altres llocs.

Un altre element diferenciador es refereix a la gestió dels recursos. Els partits d'esquerra proposen una redistribució dels recursos amb major participació dels municipis i ens locals. Aquest és un aspecte central que podria considerar-se vinculat al rol que tenen aquests actors en els governs municipals.

Tots els partits proposen l'increment de les plantilles i remuneracions docents, la millora de les infraestructures, la incorporació de noves tecnologies i l'increment de recursos per als centres que potenciï la seva autonomia.

La política d'infraestructures és una de les reivindicacions més destacades de CiU expressada en l'eslògan 'seguirem inaugurant un edifici escolar cada setmana'. Per als partits fins ara a l'oposició de el tema de les infraestructures no apareix com un dels dèficits més greus en la gestió de CiU.

5.2. Autonomia dels centres

El debat sobre l'autonomia gira entorn del significat de la pròpia paraula, a la vinculació dels centres amb altres actors socials, i al debat sobre homogeneïtzació o diversitat en l'ensenyament.

Tots els partits coincideixen en la necessitat de propiciar una major autonomia pedagògica, organitzativa i de funcionament dels centres. La diferència fonamental es dona en la significació amb la qual s'assumeix l'autonomia.

Per als partits d'esquerra l'autonomia no ha de ser un factor de competència sinó d'integració social. Per això l'autonomia està vinculada a un reforç de la funció directiva i participació de la comunitat educativa (PSC), a evitar l'homogeneïtzació de l'ensenyament (ICV) i a promoure experiències innovadores (ERC). En aquest sentit l'autonomia és un mitjà per a promoure un major control i participació social en els centres.

En el cas del PP l'autonomia es relaciona amb l'eficiència i eficàcia en la gestió i amb projectes curriculars específics. Això ha de permetre als centres configurar-se com una referència en la seva zona i promoure la competitivitat.

CiU és l'únic partit que no fa cap referència explícita a l'autonomia dels centres en el seu programa electoral. En l'entrevista amb la responsable d'educació del partit es va destacar que ja s'ha 'donat un pas endavant' perquè els centres educatius poden aprovar un projecte educatiu que els singularitza i a més ja compten amb autonomia econòmica.

5.3. Educació com activitat contínua

L'educació com activitat contínua no es refereix a l'oferta de cursos obligatoris o post-obligatoris orientats només al mercat de treball. Aquest concepte suposa que l'educació deixa de ser un bé que

es rep d'una sola vegada i que perdura com a vàlid tota la vida, per a passar a ser un recurs que proveeix dels coneixements i capacitats que permeten afrontar els nous reptes socials. L'expressió 'aprendre a aprendre' sintetitza aquesta idea i implica prioritzar curriculars i continguts determinats. Per tant, el concepte s'ha d'assumir no només en l'educació post-obligatòria sinó també en l'obligatòria.

Aquest concepte apareix en els programes de CiU, ICV, PSC i PP. La vinculació més directa d'educació com activitat contínua es dona sobretot amb Formació Professional. Tots plantegen integrar el sistema de formació contínua en els seus diferents nivells.

Respecte a l'educació obligatòria existeix una crítica rotunda per part de tots els partits (excepte PP) als nous itineraris proposats en la LOCE per al nivell secundari. Les propostes de CiU i PSC plantegen la necessitat de facilitar la permanència dels alumnes en el secundari post-obligatori.

CiU destaca els bons resultats de les polítiques d'obrir 'portes', per les que es possibilita a una persona que des del reconeixement de la formació prèvia pugui incorporar-se a un altre nivell d'ensenyament. L'exemple d'això són convenis entre la Generalitat i les universitats.

ICV vincula el concepte d'educació al llarg de tota la vida amb la millora en la qualitat de l'educació (que s'explica més endavant).

PSC planteja la necessitat d'una 'educació emocional', vinculada al concepte d'intel·ligència 'emocional' que afecta els aspectes intrapersonals (aprendre a ésser) i interpersonal (aprendre a conviure). Aquesta dimensió, que implica canvis d'un currículum molt orientat als aspectes cognitius, és la que formarà no a especialistes en temes laborals concrets sinó a persones amb habilitats i capacitats per a complir amb els reptes del món laboral. Es planteja un reforç de la formació permanent no directament professionalitzadora ni compensatòria, sinó per a donar noves ofertes a les necessitats de coneixement de la població.

5.4. La vinculació escola-territori

El debat sobre la relació de l'escola amb el territori es vincula amb la concepció d'escola i amb les maneres de gestió i implicació dels actors socials. És un tema estretament relacionat amb el rol dels municipis, a l'autonomia dels centres i a la participació de la societat.

Encara que tots els partits reconeixen la necessitat de vinculació de l'escola amb el seu entorn, la importància que li assignen és molt diferent. Per exemple, en la proposta electoral del PP el concepte de territori només s'esmenta una vegada per a atendre a la planificació de la immigració. En canvi, el concepte de territori és central en la proposta d'ICV, on apareix 16 vegades, en la de ERC, on s'esmenta 6 vegades, i en la del PSC, 15 vegades.

L'esment quantitatiu del concepte es correspon amb la importància que se li assigna al territori en el model de gestió. Així es poden distingir

tres nivells d'integració territorial que van des d'una obertura formal (escola oberta), una vinculació curricular i una integració sociocultural i de gestió.

1º Escola oberta: referida a les activitats extraescolars i a la utilització de l'espai i les infraestructures per part de diferents actors de la comunitat. En aquest aspecte coincideixen tots els partits.

2º Integració curricular: es refereix al desenvolupament de projectes curriculars de centre vinculats a l'entorn (especialització curricular). En el cas del PP i CiU aquesta proposta són un mitjà per a fomentar la competència i la llibertat d'elecció. En el cas de CiU la vinculació amb l'entorn es planteja per a prevenir l'absentisme, les conductes de risc i els problemes de drogues i alcohol.

3º Integració sociocultural i de gestió: escola integrada com un actor més als serveis de benestar social del territori. Els altres actors participen en la gestió i problemes de l'escola, que al seu torn s'involucra en els temes de la seva comunitat. En aquest model cal distingir les propostes del PSC i ERC de les d'ICV. Les primeres prioritzen la descentralització de l'educació en els municipis com l'autoritat local més pròxima al territori. ICV parla d'una 'nova concepció comunitària de l'escola' que la vincula amb la resta de les polítiques socials en un territori sota la coordinació dels municipis.

5.5. La relació municipis-Generalitat

En aquest apartat s'analitza la posició dels partits sobre els rols dels municipis i la Generalitat en les diferents fases de la política educativa. Aquests són els nivells de govern que es destaquen però també apareix en la discussió el nivell estatal, sobretot a partir de la LOCE. La dimensió centralització-descentralització es planteja tant en relació Generalitat-Estat com Generalitat-Municipis.

Aquí també apareixen diferències significatives en les propostes dels partits d'esquerra i els de dreta. Mentre que els primers emfatitzen el rol dels municipis en la política educativa, CiU i PP tot just esmenten els municipis en les seves propostes.

Per a CiU i el PP el model actual de concerts especials amb alguns municipis i de col·laboració en determinats temes és el que cal seguir.⁹ En el cas del PP s'esmenta la importància de preservar continguts

⁹ Per a la responsable de CiU, la municipalització plena ha fracassat a tot arreu, mentre que per a la responsable del PP el municipi pot col·laborar en temes de l'entorn escolar però no es pot generalitzar una administració amb la dispersió municipal existent.

mínims de l'ensenyament secundari i primàri, coordinats de forma centralitzada a nivell Estatal.

Els partits d'esquerra coincideixen en la descentralització d'activitats extracurriculars als municipis. També es coincideix que qualsevol proposta s'ha de fer de forma lenta i d'acord a les condicions de cada municipi. En els aspectes de gestió i curriculars s'admet que ha d'haver una coordinació general de la Generalitat, que és qui ha de vetllar pel govern del sistema i no tant per la seva gestió. S'aposta per mecanismes de descentralització que poden o no coincidir amb els àmbits municipals: districtes escolars (PSC); delegacions territorials (ICV).

ERC i ICV tenen programes més decidits de municipalització. En ICV es planteja coordinar els recursos existents en benestar social i delegar als municipis les competències en els nivells infantil i de primària. En ERC es planteja la reorganització ('destrucció') del Departament de Ensenyament a favor de les delegacions territorials.

La delimitació de competències entre Generalitat i Municipis que estableixen PSC i ERC és molt similar: competències municipals en educació no obligatòria i en activitats extraescolars i comunitàries.

ERC reivindica que la Generalitat assumeixi competències exclusives en educació amb una reforma de l'actual model de finançament.

5.6. Participació

S'analitzen aquí els nivells de participació (informació, consulta, deliberació o decisions) que tenen els actors vinculats a la comunitat educativa (docents, pares, alumnes) i fora d'aquesta. El debat està estretament vinculat al rol de la funció directiva que, d'enfortir-se podrà afeblir els mecanismes reconeguts de participació.

La primera constatació que cal fer sobre els programes electorals és que fan referència sobretot a la participació dintre dels centres i a nivell local, amb escàs esment al nivell regional o autonòmic¹⁰.

En segon lloc, es destaca que per als partits d'esquerra la participació es troba dintre dels objectius generals amb mesures que tendeixen a ampliar la participació. En la proposta electoral del PP tot just s'esmenta aquest concepte¹¹. En el cas de CiU el programa publicat

¹⁰ ICV és l'únic partit que esmenta la necessitat de donar més participació a diferents actors en el Consell Superior d'Educació i en el Consell Escolar de Catalunya. Per a CiU la participació en aquests àmbits ha de tenir un caràcter estrictament consultiu.

¹¹ El concepte de participació només apareix esmentat tres vegades en la proposta del PP i en nivells d'educació post-obligatòria. Per a la responsable d'educació del PP la participació dels pares ha de tenir un límit perquè "moltes vegades hem vist com les decisions dels pares bloquegen el treball de la direcció". En els partits d'esquerra s'esmenta més de 10 vegades la paraula participació, que

fa un esment exprés a l'estímul de la participació de pares i mares i de les associacions escolars.

En tercer lloc tots els partits proposen un reforçament de la funció directiva. En aquest punt la diferència fonamental es refereix a l'elecció del director. Tots els partits, amb excepció del PP, proposen la participació de la comunitat educativa en l'elecció de l'equip directiu. El PP subscriu la proposta de la LOCE que estableix un concurs de mèrits que resoldrà una comissió amb participació de l'Administració educativa i els docents del centre.

En el cas del PSC el seu programa fa un esment exprés a la necessitat d'un reforçament i professionalització de la funció directiva que sigui compatible amb la participació de la comunitat educativa. La responsable de CiU va expressar que un dels motius fonamentals del rebuig del seu partit a la LOCE és el caràcter antiparticipatiu d'aquesta llei i que, d'acord amb l'experiència, la participació de la comunitat educativa en l'elecció dels directors havia estat molt bona. ICV proposa reforçar la funció directiva però entenent que la professionalització ha de ser entesa com especialització i no com una dedicació exclusiva amb tram propi.

Respecte als nivells de participació CiU i PP en destaquen el caràcter informatiu i consultiu, mentre que els partits d'esquerra promouen la deliberació i decisió dels diferents actors socials. En el cas d'ERC, es dedica un apartat especial als mecanismes de participació entre els docents per a enfortir una cultura d'equip.

Dintre de l'esquerra la crítica central al model de participació vigent, i que d'alguna manera explica la crisi del model LODE, la va manifestar el representant d'ICV. Per a ell el problema és que es 'va instrumentalitzar' la participació de la societat en el centre. Amb això vol dir que la participació de la societat ha estat formal, i que s'ha desmotivats perquè no han intervingut en aspectes substancials com pot ser la línia educativa. L'espai de participació s'ha reduït a activitats complementàries i reivindicatives. La solució passa per incorporar més actors que intervenen en el territori, que tinguin una veu més potent, (com els ajuntaments) per a dinamitzar l'activitat educativa. També la implicació d'altres sectors (salut, esports, etc.) li donarien un sentit transversal i unitari a la participació a través de comissions territorials.

5.7. Llengua

Es refereix a la importància que li assignen els partits al tema de la llengua en les escoles, sobretot a l'ús del català i del castellà. També es planteja el repte del domini de llengües estrangeres. En el debat de les llengües apareix la dimensió Estat-Autonomia.

apareix en els objectius generals i també amb apartats específics amb mesures per a fomentar la participació.

El debat se centra, en primer lloc, en l'ús social del català i en l'abast que pot tenir l'escola per a la seva difusió. Tots els partits reconeixen que el català és la llengua d'ensenyament de l'escola i que s'ha de garantir que al finalitzar l'ensenyament obligatori els estudiants coneguin perfectament el castellà i el català. On apareixen les diferències és en l'ús social del català: els partits d'esquerra critiquen les polítiques complementàries de CiU per a promoure el català¹².

ICV parteix del principi que la llengua és un element de comunicació que s'ha de facilitar i no imposar. Per al PSC el problema ha estat la política lingüística de la Generalitat, centrada només en el català quan hauria d'haver estat una política de la resta de les llengües. Per a ERC ha hagut una relaxació en les polítiques del català en les escoles.

Respecte al castellà el PP i PSC són els únics partits que explícitament defensen al castellà com una llengua que s'ha de protegir com a part del patrimoni cultural de Catalunya. Amb excepció del PP tots els partits s'han mostrat oposats al decret del govern estatal sobre l'ús del castellà en l'escola primària. L'argument central és que el català és un idioma en perill i que s'ha de protegir. Al seu torn, durant la campanya electoral, Piqué va acusar la Generalitat d'actituds 'franquistes' per oposar-se a les hores de castellà amb l'argument que el castellà està garantit per l'entorn de l'escola.

Sobre l'ús d'idiomes estrangers tots els partits promouen la intensificació de l'ús de l'anglès a través de la immersió des dels primers anys amb l'objectiu que al finalitzar l'educació obligatòria els alumnes dominin tres llengües (català, castellà i anglès). ICV i ERC proposen ampliar l'oferta d'idiomes incorporant els nous idiomes que aporten els immigrants.

5.8. LOCE

El debat gira entorn de la posició política dels partits davant la LOCE, la possibilitat d'una llei catalana i la importància del canvi en la legislació per al funcionament del sistema. De nou, en aquest debat apareix la dimensió Estat-Autonomia.

Amb excepció del PP tots els partits rebutgen les propostes de la LOCE i reivindiquen l'anterior legislació (LOGSE). No només es rebutja la visió que es té de l'educació sinó també el caràcter centralista del model de gestió que impulsa la llei. Els partits nacionalistes han expressat una retòrica més confrontacional sobre l'aplicació de la llei, mentre que ICV i PSC proposen atenuar els elements negatius que té a través dels decrets d'implementació.

¹² En el 2003 els partits polítics es van pronunciar sobre les conclusions de l'estudi realitzat per l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans en el qual es parlava d'una reculada en l'ús social del català. Els partits d'esquerra van coincidir a criticar la política lingüística de la Generalitat, i van afirmar que l'escola té un paper limitat en la difusió del català en la societat (diari El País 12/10/2003)

Per al PP la LOCE era una reforma necessària per a solucionar els dèficits estructurals observats en l'aplicació de la legislació prèvia. Però a partir d'aquesta llei queda un llarg camí per recórrer a través de l'aplicació de la mateixa pels governs autonòmics.

ICV i CIU proposen una llei catalana d'educació. Per a CiU aquesta llei no ha d'estar en contraposició a la llei estatal. La proposta d'ICV es basa en les línies prioritàries establertes al "Marc unitari de la Comunitat Educativa" de Catalunya que conformen diferents associacions.

Amb excepció del PP, tots els partits proposen una política de consens (pactes, acords) amb els principals actors socials per a gestionar el sistema educatiu.

5.9. Educació i altres polítiques

La vinculació de les polítiques educatives amb altres polítiques es refereix a la manera com es concep el sistema educatiu i la forma de gestionar-lo. La referència a altres polítiques públiques pot donar una pauta del grau d'obertura i integració amb què es concep el sistema educatiu.

El PSC i ICV són els partits que esmenten expressament la necessitat de vincular l'educació amb altres polítiques. El PSC dedica un apartat especial per a una política educativa transversal sobre la qual es vertebraren part de les altres polítiques proposades. Les polítiques sobre les quals es fa una referència directa són l'econòmica, de treball, cultural, de famílies, de discapacitats, de comerç, turisme i agricultura, i de sanitat. L'esperit de la proposta és que en alguns casos és el sistema educatiu el que ha de respondre a determinats requeriments: per exemple, la formació és la base de les polítiques actives d'ocupació. Però en altres casos l'educació té un rol complementari d'altres polítiques: per exemple, d'acollida a la immigració.

Des d'ICV es concep a l'educació integrada a nivell territorial com una part més dels serveis de benestar social que han d'estar completats i coordinats pel municipi. Aquest concepte implica que en el territori es desenvolupen nuclis (esportiu cultural, salut, serveis socials i educatiu) integrats en un centre social on les diferents àrees (mèdics, assistents socials, etc.) funcionessin amb programes comuns.

Per a la resta dels partits són escasses les referències a altres polítiques públiques en el programa d'educació¹³. Les referències més concretes es refereixen a la política lingüística que tots coincideixen que excedeix l'àmbit escolar; la política d'immigració (integrada en plans d'acollida o vinculada amb els problemes d'habitatge); les 'escoles

¹³ ERC proposa crear comissions interministerials (Benestar Social i Família, Justícia i Sanitat) liderades pel Departament de Ensenyament per a la formació bàsica de la família en diferents temes.

bressol'; i les polítiques de benestar per a les famílies. La Formació Professional constitueix un altre àmbit en el qual els partits destaquen la vinculació de l'educació amb les polítiques laborals.

5.10. Docents

Si bé aquest punt no s'havia inclòs en el temari proposat, es realitza una breu consideració donada la importància que li assignen els partits al sector docent en les seves propostes. En general es coincideix que han de millorar-se les condicions laborals (estabilitat, incentius econòmics, carrera docent) i de reconeixement social dels docents.

Es coincideix en què la situació més crítica es dona en el nivell secundari i en la funció directiva. Un dels arguments centrals del PP per a fonamentar la necessitat de la reforma legislativa ha estat el suport que ha tingut la LOCE entre els docents i directors. Cal destacar que el reforç de l'autoritat dels docents no és una proposta només dels partits de dreta sinó també dels d'esquerra (ICV i PSC).

Com ja es va esmentar, un dels aspectes de la crítica dels partits d'esquerra a la gestió de CiU és que no va incentivar els docents ni se'ls va donar una participació efectiva en la gestió del sistema.

Un dels arguments centrals de la proposta del PSC és que les famílies han d'assumir la corresponsabilitat en l'ensenyament, i no deixar aquesta només en mans dels docents. La proposta d'ICV de 'territorialització' adverteix de les resistències per part de les estructures verticals de les corporacions de professors, i aquest és un dels problemes que per a l'entrevistat del PSC té la municipalització de l'ensenyament.

6 Elements de Conclusió

Si fem una ràpida lectura transversal dels programes electorals ens quedem amb un conjunt de mesures concretes que ens diuen molt poc del model d'educació que proposen els partits. Però, per altra banda, una anàlisi en profunditat de les propostes ens deixa la sensació que la discussió de fons tampoc queda reflectida en els programes. Això succeeix també amb el model educatiu proposat per la LOCE, que planteja canvis substancials en el sistema actual que rebutgen tots els partits amb excepció del PP.

El PP és l'únic partit que al·ludeix explícitament a la LOCE i fonamenta tot el seu programa en aquesta llei. Per a la resta dels partits, en canvi, la LOCE no ha estat un tema prioritari considerat en els programes i en la campanya electoral. Això es pot derivar-se de diferents factors. En primer lloc, les campanyes electorals no es caracteritzen perquè els partits argumentin i contraargumenten les seves propostes. En segon lloc, aquesta és una discussió que ja es va

donar en el 2002 a nivell estatal. I finalment, és una llei que està pendent d'implementar.

Això no vol dir que les propostes electorals no puguin diferenciar-se les unes de les altres. D'acord amb el marc analític proposat, basat en l'anàlisi dels programes electorals i en les preferències valoratives, els punts diferenciadors es poden detectar a partir de determinats indicadors on s'expressen valors finalistes o instrumentals. Al seu torn l'anàlisi dels programes electorals ha de tenir en compte els antecedents de cada partit i les seves expectatives d'arribar a el poder.

Respecte a aquest últim punt, dels cinc partits analitzats, tres han de 'justificar' els seus programes sobre la base de la seva experiència de govern i dos sobre possibilitats reals de liderar el govern. CiU i PSC són els partits que, d'acord amb la història electoral de Catalunya i amb els sondejos d'opinió, tenen més possibilitats d'accedir al govern. Els partits amb antecedents en la gestió educativa són CiU, PSC i PP. CiU ha estat responsable de la política educativa catalana durant 23 anys. El PSC ha tingut una responsabilitat menor en la gestió educativa com a partit de govern en municipis importants i en bona mesura assumeix el llegat de la política educativa del PSOE a nivell estatal. El PP és el responsable de la política educativa a nivell estatal i ha liderat l'última reforma educativa a partir de la LOCE. El cas d'ICV i ERC és diferent perquè són partits que no tenen experiència en la gestió de govern, ni apareixen com a partits amb possibilitats de liderar un govern –això és, com a partits majoritaris. Per tant, podria suposar-se que aquests dos partits són els que tindrien més marge per a plantejar propostes més audaces i diferenciadores.

L'anàlisi comparativa dels fonaments, objectius i mesures dels programes electorals ens mostra que CiU, PSC i PP basen la seva línia argumental en els seus antecedents en la gestió en matèria educativa. Però, en el cas d'ICV i ERC els canvis que proposen no es diferencien massa de les mesures que apareixen en els programes dels altres tres partits. Així, per exemple, dos aspectes destacats en els seus programes són l'increment pressupostari i la seva posició enfront dels concerts educatius. L'objectiu d'arribar a la mitjana europea a nivell pressupostari, és una proposta que també la sostenen el PSC i el PP. Sobre els concerts educatius, ni ICV ni ERC es plantegen la seva supressió llista i plana. En tot cas es critica la gestió de CiU, es proposa enfortir la xarxa pública i es proposa suprimir aquells concerts que no compleixin amb determinats requisits.

Com a conclusió es pot afirmar que la major distància del poder o l'absència d'un llegat històric no són condicions que hagin incidit substancialment en les propostes de canvi en els programes electorals dels partits catalans en matèria educativa. Una de les causes que pot explicar aquesta situació són els propis límits que imposa la realitat educativa, que es percep com complexa i que no es modifica simplement

canviant les lleis¹⁴. En aquest sentit el col·lectiu de docents, en tant que actors claus en el procés educatiu i un nombre no menyspreable de potencials votants, és un sector tractat amb molta cura en el discurs dels polítics. Ningú parla dels dèficits formatius ni d'una cultura pedagògica obsoleta com a dèficits del sistema (Calero et al. 2003). Aquesta és una de les coses de les quals 'no es parla' en els discursos i en les quals tots els partits coincideixen a accentuar propostes positives cap al sector: reforma en el sistema de formació, jerarquització de la professió, reconeixement social, etc.

El segon element d'anàlisi, les preferències valoratives, parteix del supòsit que els partits d'esquerra se situen entre les postures progressistes i tendeixen a una major centralització, mentre que els partits de dreta se situen entre les postures conservadores i s'adhereixen a una major descentralització.

A partir de l'anàlisi dels textos i discursos dels programes electorals, s'adverteix una retòrica recurrent en la qual resulta difícil assignar temes a cada partit. No obstant això, queda clar que en l'ús del llenguatge hi ha conceptes que estan 'apropiades' pels partits conservadors, com la llibertat d'elecció, i altres que són especialment utilitzades pels partits d'esquerra, com la participació i la igualtat. A més, els partits assignen un significat diferent als conceptes. Així, per exemple, la qualitat de l'educació és un objectiu en el qual poden coincidir ICV i el PP, però el significat que se li dona és molt diferent. El PP vincula la qualitat amb: la diversitat dels itineraris, la garantia d'elecció dels centres, sistemes d'avaluació més estrictes tant per als alumnes com per als centres, la prova general del batxillerat, reforçament dels valors de l'esforç i la responsabilitat, etc. ICV, en canvi, vincula la qualitat amb: la promoció de tots, la compensació de desigualtats, la construcció de la identitat individual i de consciència ciutadana, més recursos per als centres, major integració amb l'entorn, promoció de serveis complementaris, etc.

Quelcom similar succeeix amb els conceptes de gratuïtat i autonomia dels centres. En el fons el que li dona un significat diferent a aquests conceptes són les preferències valoratives sobre la igualtat i la llibertat. Aquests aspectes que podríem denominar 'core values' o valors centrals són els punts irrenunciabls que diferencien als partits i sobre els quals s'assenten les seves propostes. Així en la mesura que ens apropem a aquests valors el nivell de confrontació creix.

El debat entre l'escola pública i la privada-concertada expressa amb claredat aquestes diferències, com ho han manifestat els debats públics durant la campanya electoral. Entre els programes es destaquen dues posicions extremes representades, d'una banda, pel PP

¹⁴ En general les propostes de canvi (municipalització, increment pressupostari, etc.) van acompanyades d'adverbis de temps com: progressivament, o lentament, que donen la idea de processos que no es poden realitzar de manera immediata.

i CiU, que reivindiquen l'existència d'una doble xarxa fonamentada en el dret a la llibertat d'elecció dels centres per part de les famílies. De l'altra, se situen els partits d'esquerra ICV i ERC, que es posicionen clarament en favor d'una xarxa pública com a 'eix vertebrador del sistema'¹⁵. El PSC se situa en una posició intermitja entre ambdues propostes, ja que eludeix la retòrica confrontativa entre públiques i privades. El seu discurs no fonamenta la necessitat de les concertades-privades però reconeix la seva existència com a part de la xarxa pública. A partir d'aquesta argumentació les mesures proposades no es diferencien massa de les posicions conservadores: per a aquelles escoles que compleixin amb els deures del concert l'administració els dóna suport, i si cal, s'han d'incrementar els recursos per a garantir la gratuïtat de l'ensenyament.

En els altres temes analitzats que afecten directament les preferències sobre igualtat i llibertat (escoles bressol, immigració, horaris) aquestes diferències es mantenen. Les mesures dels partits conservadors (sobretot del PP) es fonamenten en la necessitat de donar la major diversitat possible d'horaris i serveis per a possibilitar una major la llibertat d'elecció a les famílies: sistemes d'escoles bressol mixtos, programes d'iniciació professional, etc. Els partits progressistes en canvi tendeixen a equiparar les condicions d'accés i a universalitzar els serveis i activitats per a arribar a l'equitat del sistema: sistemes de escoles bressol públics, oficines de matriculació permanent, etc.

L'altre punt conflictiu que apareix és el que diferencia les propostes centralitzadores i les descentralitzadores. En els temes analitzats que afecten aquest punt cal fer una distinció. En el nivell autonòmic els temes vinculats a la disjuntiva centralització-descentralització es refereixen a l'autonomia dels centres, l'educació al llarg de tota la vida, el territori, el municipi i la participació. En el nivell estatal aquesta disjuntiva es planteja en la discussió sobre la llengua i la LOCE.

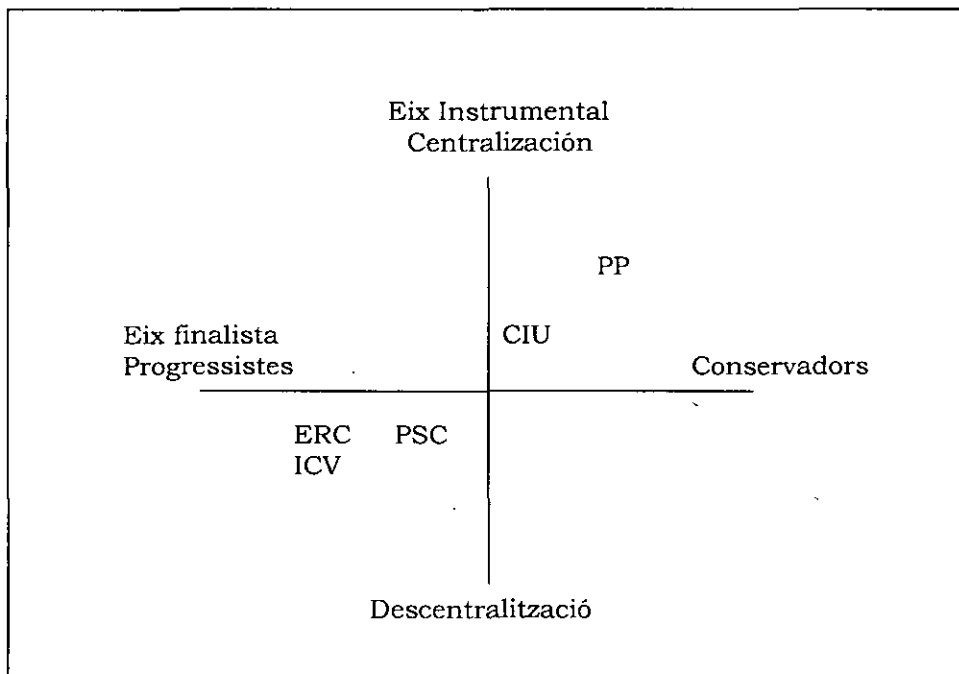
A nivell autonòmic s'adverteixen diferències entre els partits de l'espectre de la dreta i els de l'esquerra. Els primers postulen una gestió centralitzada amb plenes competències de la Generalitat, amb participació limitada de la resta d'actors socials i una vinculació amb el territori a partir de projectes diferenciats de centre que es gestionen autònomament. Els partits d'esquerra postulen una descentralització de l'administració cap a l'àmbit local, amb una participació activa dels actors socials i una integració sociocultural i de gestió en el territori. Amb excepció d'ICV i PSC la resta dels partits fan un esment molt breu a altres polítiques públiques. La proposta d'ICV va més enllà de la de la resta donant un protagonisme central al territori.

¹⁵ Però, com ja s'ha esmentat, aquestes diferències no impliquen mesures o canvis radicals en la gestió del sistema amb propostes de supressió o reducció dràstica dels concerts.

En el nivell estatal tots els partits, amb excepció del PP, rebutgen l'esperit i les mesures de la LOCE i reivindiquen l'esperit de la LOGSE. ERC es troba en les antípodes del PP i reclama competències exclusives en educació amb un nou marc de finançament. Respecte a la llengua tots els partits han rebutjat el decret impulsat pel govern del PP per a impulsar l'ús del castellà a les escoles.

Si contrastem els resultats d'ambdues matrius (llibertat-igualtat, i centralització-descentralització) advertim que existeixen certes incoherències. Els partits conservadors proposen una 'desregulació centralitzada' del sistema per a promoure l'eficiència i la capacitat d'elecció. Al seu torn els partits d'esquerra promouen una 'intervenció descentralitzada' que garanteixi l'equitat. Veiem llavors que el 'control' i l'autonomia' són valors utilitzats indistintament per conservadors i progressistes però amb una significació diferent.

Espai d'ubicació dels programes electorals dels partits polítics catalans¹⁶

Per als conservadors la centralització garanteix un seguiment general d'un sistema diversificat, amb una xarxa dual i centres gestionats autònomament que competeixen entre si afavorint l'eficiència i la llibertat d'elecció de les famílies.

Per als progressistes la descentralització permet un control més efectiu de l'administració sobre la base del criteri de proximitat.

¹⁶ Les diferències entre CiU i PP es deuen fonamentalment al rebuig de CiU a les propostes de la LOCE.

L'autonomia permet una participació més efectiva dels actors socials per a garantir l'accés i l'equitat.

Una explicació d'aquest caràcter alternatiu en l'ús dels valors de control i autonomia és que en el nivell autonòmic aquests són valors instrumentals que depenen dels recursos –com la presència electoral en el territori– que tenen els partits. En canvi, en la relació entre Estat-Generalitat aquests són valors fonamentals que s'accentuen en els partits amb posicions més nacionalistes.

7 Bibliografia:

- Barreiro B. (1999): "Justificaciones, responsabilidades y cumplimiento de las promesas electorales" *Revista Española de Ciencias Políticas*. 1-(1) pág. 149-169
- Budge, Ian y Ennis J. Farlie (1986): "Pronósticos electorales". Centro de Estudios Constitucionales. Madrid.
- Calero J., X. Bonal y Q. Brugué (2003): "La política educativa" en Gallego R., R. Gomá y J. Subirats *Estado de Bienestar y Comunidades Autónomas*, Tecnos-UPF, Madrid.
- El País*. Del 30 de octubre al 13 de noviembre de 2003.
- Giddens A. (1996): "Más allá de la izquierda y la derecha. El futuro de las políticas radicales". Cátedra. Madrid.
- La Vanguardia*. Del 30 de octubre al 13 de noviembre de 2003.
- Martínez Sospedra, M. (1996) "Introducción a los partidos políticos". Ariel. Barcelona
- Programas electorales PSC, ICV, PP, CiU y ERC. Elección 2003 Generalitat de Catalunya.
- Robertson, D. B. (1990): "A Theory of Party Competition" Ann Arbor. Michigan.
- Vallès, J. M. 2002 "Ciencia Política. Una Introducción". Ariel. Barcelona.
- Webs: <http://www.candidat2003.net>
<http://www.elecciones2003.org>

8 Annexos:

Les aparicions en la premsa escrita del tema educatiu durant la campanya electoral.

Diari *La Vanguardia*:

30/10

PSC: (esment en discurs) "Los barrios de los trabajadores, demasiado a menudo, han de pagar el pato de la inmigración. En la escuela, en la escalera del piso, en la parada del metro, en la cola **de las ayudas para el comedor escolar**"

4/11

CiU: (text ressaltat a un costat) "el candidato propone un modelo trilingüe con más horas de **enseñanza en inglés y dar las mismas de lengua castellana**". (en la nota): se haría en el plazo de una década. Rechazo de los decretos que desarrollan la LOCE. Mas apostó por un programa donde los maestros y profesores tengan más autoridad ante los alumnos. En FP propuso que se tenga acceso a 100 días de reciclaje cada cinco años.

PSC: (text ressaltat a un costat) Maragall pide al gobierno que asuma la lengua catalana como un patrimonio de toda España. Aseguró que en los últimos 20 años se ha asegurado la pervivencia del catalán.

ICV: (esment en nota) Entre las 10 condiciones que pone Saura para pactar un futuro gobierno de izquierdas se menciona **servicios públicos de calidad (...) sobre todo en educación y sanidad**.

5/11

ICV: Presentació de propostes d'escolarització dels nens de 0 a 3 anys. Compromís de crear una xarxa única d'escoles bressol amb 30.000 noves places traspasant les competències a ajuntaments amb recursos.

8/11

Nota sobre debat televisiu (text remarcat):

ICV: "Claro que hacen ahora más guarderías porque en 20 años no se ha hecho nada". Mas (respon): Se han firmado decenas de convenios con ayuntamientos, incluso gobernados por CiU, para crear guarderías. Este año ya habrá 20.000 plazas.

En notes de cada candidat (esment en nota):

Maragall: "barrios seguros, escuelas dignas"

Saura: "Només un 9% de les escoles bressol son públiques, perquè en 20 anys no s'ha fet gens. CiU ha començat a moure's per la pressió de la gent que va concretar el lliurament de 60.000 signatures per a demanar més escoles bressol"

11/11

PSC: (remarcats) El candidat del PSC proposa ampliar la formació professional. Donar continuïtat a l'educació obligatòria.

13/11

PP: "els comunistes (ICV) suprimiran els concerts educatius..."

ICV: (entrevista amb el candidat) Punts innegociables per a un acord és l'Estat de Benestar que conta amb quatre potes: pensions, sanitat, educació i serveis. Ens falta la quarta per a Catalunya (...) no existeixen ajudes per a les escoles bressol, no per a pensions ni per a malalts.

14/11

Fapel: (Avis de mitja pàgina) Títol: "Llibertat i Educació" Resum contingut: "L'educació és clau per a tots i ha estat escollida per tots els partits com el fet distintiu de les seves propostes electorals" %[...] "El dret a l'educació bàsica i gratuïta per a tots i a la lliure elecció de centre es reconeix a tots els alumnes amb independència de la seva elecció, escola pública o privada, ja que així l'estableix la Constitució. El contrari serà privar els ciutadans de la Igualtat d'Oportunitats que comporta la lliure Elecció de Centres" %[...] "El concert educatiu no és una transferència de recursos a les escoles, sinó que té com objecte la prestació gratuïta de l'educació bàsica a tots els ciutadans que, en exercici del seu Dret d'Elecció de Centre, elegeixen les escoles concertades. El destinatari últim, i per tant, beneficiari dels recursos són les famílies". %[...] Ens preocupa veure que a pesar de denominar-se 'progressistes', hi ha partits que han presentat un programa electoral on no es parla en clau de llibertat. Tots sabem que Progrés sense Llibertat no és Progrés!. En els últims anys, hem pogut escoltar freqüents crítiques a l'exercici d'aquests drets bàsics. En el propi Parlament de Catalunya, alguns diputats i diputades, han reiterat la seva oposició al finançament de l'ensenyament obligatori a centres públics i han reclamat a l'Administració que determini unilateralment on s'han de matricular els nostres fills. Com si els pares de Catalunya sabéssim els drets que tenim! Les escoles públiques i les concertades es completen en la prestació del servei públic d'educació, constituint una xarxa plural i diferenciadora. Els poders públics han de garantir l'exercici dels drets i les llibertats fonamentals en l'educació" %[...] Per tant, vam demandar a les Mares i Pares d'alumnes que llegeixin els programes electorals dels diferents partits polítics, abans de les eleccions, i que pensin si hi ha Partits Polítics que defensen la Llibertat de tots a elegir Escola i el Dret a la Gratuïtat de l'ensenyament obligatori".

15/11

PSC (esment en nota): Presenta el seu decàleg de govern. El dècim és visitar l'Escola Ferrer i Guàrdia de SALT, on presentarà un pla de xoc valorat en 12 milions d'Euros per a millorar el parc escolar.

Diari *El País* (edició Catalunya)

4/11

(Títol) "Pujol reconoce que la Generalitat hace trampas para mantener la enseñanza privada concertada" "Si algún día, de repente, y como algunos quieren, desaparecieran los centros privados concertados, se hundiría todo el sistema educativo (Pujol)"

5/11

(Títol repetit pàgina 1 i 8) "Alud de críticas a Pujol al admitir trampas en los conciertos escolares".

6/11

(Títol) "A propósito de las trampas de CiU con la escuela privada"

PSC (esment en nota): Maragall afirma que "CiU ha hecho trampas y lo ha confesado. Es algo que sucede cuando vas hacia abajo"

ICV (Títol) "Saura lleva a la fiscalía la 'trampa' de Pujol en los conciertos" (esment en nota): Saura afirma que certs col·legis religiosos "realizan una selección de alumnos en función de su ideario religioso o de su origen inmigrante". Acusa CiU de "haber privilegiado a la escuela privada" i de que caldria gastar més diners en obrir més escoles bressol.

CIU (esment en nota) Promeses més innovadores en formació: plena escolarització de 3 a 18 anys, lliure elecció de col·legis, l'anglès serà llengua vehicular en algunes assignatures o àrees curriculars; cursos als pares per a reforçar l'educació dels seus fills a casa.

7/11

PSC (esment en nota): Maragall va dir que "se mataría por escuelas dignas y barrios seguros", però va posar especial èmfasi en mesures de suport a les famílies, com creació de escoles bressol.

8/11

CiU (esment en nota després del debat): Davant l'acusació de falta d'infraestructures, Mas va respondre que han construït una escola per setmana. ICV li va recordar que va bolcar enormes sumes a les escoles d'elit.

15/11

Maragall (esment en nota): Presenta el seu decàleg de govern i un dels seus punts és llançar un pla de xoc d'inversions per al parc escolar públic per valor de 12 milions d'Euros durant les visites setmanals que vol realitzar a les escoles de Catalunya.

Fonaments, diagnòstics i objectius

	Funcions de l'educació: Fonaments	Diagnòstic	Objectius
PSC	<p>1º Cohesió social i igualtat d'oportunitats</p> <p>2º Educació ètica i ciutadana de la població;</p> <p>3º Transmissió de cultura, de coneixements científics, d'eines de treball i capacitats que permetin a les persones entrar al mercat laboral.</p> <p>(Reivindicació esperit LOGSE)</p>	<p>-Crítica gestió CiU: sectarisme, burocràcia i falta de participació han produït una atonia pedagògica i desigualtat social en l'escola.</p> <p>-Sota nivell educatiu de la població i alt fracàs escolar.</p> <p>-Sota nivell en llengües estrangeres.</p>	<p>Cinc acords amb els principals actors</p> <p>1º Ampliar l'oferta educativa: més horaris i serveis;</p> <p>2º Compartir la responsabilitat educativa amb la família;</p> <p>3º Promoure l'excel·lència i combatre el fracàs escolar;</p> <p>4º Formar en valors: civisme;</p> <p>5º Innovació educativa: Coeducació;</p> <p>6º Xarxa integradora de centres educatius finançats amb fons públics;</p> <p>7º Centres autònoms i responsables;</p> <p>8º Reconeixement i formació permanent als docents</p> <p>9º Administració educativa més pròxima: ajuntaments i districtes escolars.</p> <p>10º Coordinació de l'escola i de l'educació fora de l'escola.</p>
PP	<p>L'educació com instrument per a aconseguir la llibertat de l'individu i la seva inserció en la societat del coneixement.</p> <p>Convergència entre qualitat i igualtat, desenvolupament econòmic i cohesió social.</p> <p>Educació de qualitat per a conciliar l'individual i el comú sense distincions.</p> <p>(Reivindicació esperit LOCE)</p>	<p>Dèficits comparatius en resultats acadèmics. Elevat absentisme i fracàs escolar.</p> <p>Crítica als resultats de la LOGSE</p>	<p>Implementar els objectius de la LOCE i garantir el dret dels pares a elegir el tipus d'ensenyament i el centre.</p> <p>1º Millorar el nivell mig de coneixement dels alumnes.</p> <p>2º A causa de la diversitat d'alumnes oferir diferents opcions que els permetin arribar als seus propis objectius de formació;</p> <p>3º Valors sòlids (esforç, responsabilitat, exigència personal) per a convertir als alumnes en persones responsables preparades per a la competència en una societat oberta;</p> <p>4º Millorar el clima de convivència dels centres educatius i fomentar el respecte a les persones especialment als professors.</p>
ERC	<p>Formació integral de la personalitat.</p> <p>Contribuir al seu creixement psicològic i social. Desenvolupar les seves potencialitats i capacitats individuals.</p> <p>Compensar desigualtats socials.</p>	<p><u>Crítica gestió CiU</u> ja que no van complir objectius de la Logse: falta de recursos, no van realitzar canvis estructurals, organitzatius, metodològics ni van formar als docents. Falta de capacitat de resposta a nous problemes. Tot això ha donat com resultat un alt fracàs escolar.</p> <p>Crítica LOCE (PP): llei privatitzadora, desmantelitzadora d'un servei públic.</p> <p>Limita les competències de Catalunya.</p> <p>Afavoreix el castellà.</p>	<p>Pacte Nacional per l'educació</p> <p>Competències exclusives per a Catalunya</p> <p>1º Pressupost en la mitjana europea;</p> <p>2º Prevenció fracàs escolar, atenció alumnes amb necessitats especials i acolliment a immigrants;</p> <p>3º Pla de xoc per a la millora qualitativa i quantitativa de l'ensenyament públic com eix vertebrador del sistema.</p> <p>4º Reordenar les dues xarxes mantingudes amb fons públics.</p> <p>5º Canvis organitzatius i metodològics que d'acord a la comprensivitat de les etapes de l'educació obligatòria faci compatible l'excel·lència amb objectius mínims per a tota la ciutadania.</p>

ICV	<p>1º Dret universal en condicions de qualitat per a tota la població i al llarg de tota la vida, íntimament relacionada amb el desenvolupament econòmic i com element imprescindible per evitar la fractura social.</p> <p>2º Instrument decisiu per a l'emancipació personal i la transformació social, de creació de consciència crítica i de lluita contra l'exclusió.</p> <p>3º Factor bàsic d'igualtat d'oportunitats i de cohesió social en la construcció de la societat del coneixement i clau en la qualitat de vida i la sostenibilitat</p> <p>4º Caràcter universal, públic, gratuït, laic, democràtic, coeducatiu, científic, integrador i compensador de desigualtats.</p>	<p>Crítica LOCE (PP): política autoritària, uniformista i d'accentuació de desigualtats. Absència de valors democràtics: laïcitat, participació, comprensivitat. Polítiques de mercat que potencia el sector privat i disminueix la inversió pública.</p>	<p>Pacte amb les famílies, la societat i els administradors per a repensar les funcions educatives i complementàries.</p> <p>1º L'educació pública com eix vertebrador del sistema ;</p> <p>2º Planificació de l'oferta educativa;</p> <p>3º Una nova concepció de la qualitat d'educació;</p> <p>4º Participació de la comunitat educativa;</p> <p>5º Millorar l'eficàcia i eficiència de la gestió apropant-la als usuaris. Nova concepció comunitària de l'educació. Corresponsabilitat amb la societat civil: projectes educatius de ciutat.</p>
CIU	<p>Dret de tots els ciutadans d'accés universal.</p> <p>Aprendre, i aprendre a aprendre és un repte al llarg de tota la vida.</p>		<p>Totes les eines de govern han de facilitar l'articulació d'un sistema educatiu i d'investigació mixt (públic i privat) de qualitat, que formi en coneixements i valors a la ciutadania.</p> <p>Llei catalana d'educació</p> <p>1º Aconseguir una escola catalana de qualitat i garantir la lliure elecció de centre per part dels pares.</p> <p>2º Revaloritzar més el paper dels docents davant de la societat donant-los més incentius, més formació permanent i més autoritat.</p> <p>3º Fer possible 100 hores de formació per cada 5 anys d'activitat laboral mitjançant un Pacte Social per a la formació al llarg de la vida.</p> <p>4º Desenvolupar una Formació Professional de més prestigi i plenament integrada a les necessitats del mercat laboral</p>

Escoles bressol

	Mesures	Fonament	Implementació
PSC	30.000 noves places fins 42.000; 20 noves escoles en municipis demogràficament dinàmics; remodelació de 500 CEIP	Universalització: drets per a tots els nens de serveis socioeducatius, diversificats i adaptats a les seves necessitats. Caràcter educatiu. Primer nivell ensenyament. Continuïtat 1º i 2º cicle infantil. Articulat amb política suport a famílies.	Gestió municipal. Articulant xarxes ajuntaments, Generalitat, privats. Col·laboració. Iguals suports d'altres etapes educatives (psicopedagògics, etc.) Beques famílies pocs recursos.
PP	30.000 noves places	Caràcter assistencial -educatiu. Conciliació vida familiar-laboral.	Públiques i fomentant en empreses i polígons industrials.
ERC	Suficients places públiques per a cobrir demanda.	Caràcter educatiu (programa: una part educatiu i altre complementari). Incrementant les públiques s'acaben les privades.	Municipalitzar, amb recursos Generalitat i cooperació ajuntaments. Canvis normatius per a flexibilitzar horaris i serveis. Ajudes a famílies.
CiU	40.000 noves places. Ajudes per a millor oferta i noves línies per a adequar-les a les demandes.	Caràcter educatiu. Universal. Mas: "Creació de noves plaus de llars d'infants públiques en conveni amb els ajuntaments i en els centres de treball en conveni amb els empreses, noves línies d'ajut per als llars d'infants sense afany de lucre, xecs-llibre per a la compra de llibres i material escolar, bequis menjador i de transport escolar".	Sufragar el 50% de la seva construcció. Combinació ajudes familiars, places subvencionades privada i noves places d'iniciativa pública.
ICV	30.000 noves places públiques. Amplia oferta pública, en condicions de qualitat per a atendre necessitats socioeducatives.	Caràcter educatiu, universal (dret social). La pública és l'eix vertebrador (no a la privada). Màxima escolarització. Diversificat i flexible en concordança serveis proximitat.	Participació i corresponsabilitat. Única xarxa i Mapa escolar (Generalitat i ajuntaments). Traspàs competències i recursos a ajuntaments. Concertació però regulant el finançament.

Horari/ Calendari

	Escolar		Extraescolar		Implementació
	Mesures	Fonament	Amidades	Fonament	
PSC	<p>Primària: 1 hora més diària en forma progressiva.</p> <p>Secundària: 3 hores més setmanals.</p> <p>Activitats personalitzades sense ampliar horaris mestres ni currículum.</p>	<p>"Conciliar educativament. No educar per a conciliar". Caràcter complementari: dèficits (noves tecnologies, llengües estrangeres, artístiques, matemàtiques). Baixos en hores en relació a Europa.</p>	<p>12 hores/dia; 7 dies setmana; 11 mesos a l'any.</p>	<p>Obertura comunitat. Principi d'igualtat als quals no poden pagar.</p>	<p>Propiciar convenis col· lectius.</p> <p>D'acord a exercici d'autonomia de centres, projecte educatiu i major intensitat en la relació amb les famílies.</p>
PP	<p>Primària: 1 hora més.</p> <p>Calendari: ampliar fins fins de juny i avançar principis de setembre.</p>	<p>Conciliar vida familiar i laboral per canvi socials. "L'escola privada ja el fa en matèries instrumentals"</p>	<p>"Flexibilització i ampliació". Ampliar serveis.</p>	<p>Conciliar vida familiar i laboral per canvi socials. Nous serveis com les privades.</p>	<p>Ampliació partides pressupostàries. Aconseguir gratuïtat en l'educació (incrementar ajudes a les concertades). Piqué: "La reivindicació d'ampliar la sisena hora a l'ensenyament públic és molt antiga i passa per un acord entre el departament d'Ensenyament i el professorat que ha d'impartir-la".</p>
ERC	<p>Primària: 1 hora més. Sense ampliar horaris professors. Hora curricular.</p> <p>Calendari: ampliar però poc marge.</p>	<p>Com les concertades.</p>	<p>"Flexibilització serveis i horaris". També per a 0-3. Incorporar paulatinament una persona en plantilla a càrrec de biblioteca</p>	<p>Conciliar vida educativa i familiar.</p>	<p>Segons autonomia de centre i consens. Pla d'Activitats Extracurriculars de municipi, garantides i coordinades per ells.</p>
CiU	<p>Primària: 1 hora més. D'activitats organitzades per centres o Ampas. Proposta a la comunitat educativa d'un nou calendari escolar.</p>	<p>"Racionalitzar els horaris i períodes de vacances". Millor aprenentatge i conciliació exigències laborals. Major calendari com Europa.</p>	<p>De 8 a 19 hs.</p>	<p>Idem escolar</p>	<p>"Pacte social per a les famílies". Activitats extraescolars i complementàries amb ajudes d'Ampas. Diàleg agents socials: convenis col· lectius. Calendari: a discussió Consell Escolar. Mas: "Ils centris d'educació infantil i primària podran</p>

	calendari escolar.				aprovar una activitat complementària d'una hora diària organitzada pel centre docent, per l'associació de parelles i mares i altres organismes, tot garantint amb els ajuts pertinents que cap alumne per raons econòmiques no en sigui exclòs, i que sigui un suport per al aprenentatge dels competències bàsiques lingüístiques i matemàtiques per als alumnes”.
ICV	Primària: 5 hores per a tots (reduir concertades)	Igualtat per a tots.	D'acord amb necessitats de l'entorn.	Compromís escola-territori	Articular-la d'acord amb polítiques familiars de temps: Pactes Locals dels Temps.

Escoles concertades

	Mesures	Fonament
PSC	Pactes escolars entre pública i concertada per a integrar l'oferta. Deures administració: finançament suficient per a garantir gratuïtat; incorporar ofertes concertades per a garantir estabilitat; integració concertades en xarxes d'escoles territorials. Deures concertades: concertades en igualtat públiques; garantir gratuïtat; no discriminació i transparència.	Igualtat de deures i drets entre públiques i concertades. "Es públic el finançat amb fons públics". Maragall proposa augmentar la subvenció en canvi d'arribar a la gratuïtat efectiva i eliminin tot tipus de selecció d'alumnes.
PP	Segons noves mesures LOCE: garantir la gratuïtat. Replantejar concertació generalitzada de CiU (Crítiques a la manera que s'ha realitzat).	Són complementàries. Les concertades garanteixen la llibertat d'ensenyament i d'elecció. També la igualtat d'oportunitats i diversitat d'oferta educativa assequible. Les concertades responen a qüestions culturals i històriques.
ERC	Reordenar dues xarxes. La política de CiU ha transgredit l'esperit de la norma. Mesures per a concertades: Nous requisits (17). Facilitar la integració a la pública. Procés gradual de revisió de concerts. No incrementar pressupostos.	L'escola pública és de l'eix vertebrador. La llibertat d'elecció de centre no està garantida en la Constitució. La concertada discrimina. Les concertades tenen avantatges perquè permeten continuïtat educativa entre primària i secundària.
CiU	Garantir gratuïtat mitjançant recursos suficients. Equiparar condicions laborals. (tendència a incrementar les públiques i disminuir les concertades) (Pujol reconeix que fa parany permetent a les escoles que cobrin per a poder subsistir)	"L'educació és un bé social impartit per l'escola pública i la privada concertada" Garantir la lliure elecció dels pares. "Llibertat garantida en la constitució". Les concertades donen riquesa cultural a Catalunya. Mas: "Invertint i millorant el nostre sistema educatiu, basat en centres de titularitat pública i en centres d'iniciativa privada sostinguts també amb fons públics, que conformin una única xarxa que és molt ben valorada pels catalans i catalans i absolutament complementària. A Convergència i va Unir ens sembla indispensable que els famílies puguin optar lliurement per aquell centre i tipus d'educació que estimin més convenient per als seus fills i filles, i seguirem fent possible aquesta opció, així com també la gratuïtat de l'ensenyament infantil, primària i secundària obligatòria, mitjançant un finançament suficient de la plaça escolar, sigui pública o concertada. En determinats casos això passarà per adequar el mòdul de gratuïtat dels ensenyaments concertats al seu cost real".
ICV	Revisió de concerts per auditories. Supressió concerts amb escoles d'élite.	Els concerts no reuneixen els requisits mínims. Discriminen: (certes escoles de élite). Les concertades tenen avantatges perquè permeten continuïtat educativa entre primària i secundària.

Immigrants

	Mesures/Fonament	Distribució contingents	Implementació
PSC	Integració social i elevació nivell formatiu i necessitats d'immigrants. Discriminació positiva per a centres que acullen alumnes amb dificultats. Reforçar funció tutorial. Maragall proposa un pacte amb les concertades.	Distribució corresponsabilitzada per zones (no universal). No trasllats Ciutat Vella-Sarrià.	Garantir implicació d'escola pública i concertada. Recursos extraordinaris a escoles amb alta concentració d'immigrants (zones rendes més baixes). Innovació educativa. Atenció més personalitzada. Reforçar serveis suport i assessorament. Maragall proposa un pacte sobre immigració entre l'escola concertada i la pública.
PP	No hi ha receptes màgiques. Programa pedagògic d'adaptació per a integrar-se a l'escolaritat obligatòria. No integració directa: preparació prèvia. Programes d'iniciació professional per a alumnes d'incorporació tardana o que no vulguin continuar en el sistema educatiu (secundari).	Evitar concentració. Mecanismes correctors per zones (exemple entre públiques i concertades). Respectar llibertat d'elecció. No trasllats Ciutat Vella-Pedralbes-	Adscriure recursos humans amb preparació adequada. Aules d'enllaç; immersió; convivència activa; programes de formació per a l'ocupació i inserció laboral.
ERC	Pla integral atenció alumne immigrant i les seves famílies (semblant educació compensatòria). Un servei educatiu més que un programa.	Evitar concentració: les comissions de matriculació d'una mateixa zona han de vetllar perquè els immigrants es distribueixin entre centres públics i concertats.	Pla Integral elaborat per la Generalitat i ajuntaments que contempli: Oficines d'acollida municipal; plans d'acollida centres educatius; aules d'acollida; cursos català; informació contextual; coordinació diferents serveis (sobretot amb municipis); formació intercultural professors; etc.
CiU	Potenciar Pla d'Acollida (...) accions a alumnes i les seves famílies. Immersió en la llengua com factor d'integració social.	No trasllats Ciutat Vella-Sarrià.	Incrementar recursos sense desatendre població establerta a Catalunya. Millors condicions d'habitatge per a evitar massificació en zones determinades.
ICV	Integrar en el sistema educatiu. Garantir l'accés a educació obligatòria pública o concertada; dotar als centres de recursos pedagògics; respectar costums i calendaris.	Sistema d'admissió que sense ser discriminatori eviti la concentració. El nombre relatiu per centre ha de ser similar al del seu entorn. Oficines de matriculació que funcionin tot l'any.	La integració no és nomé escolar: l'important és l'acolliment i la integració social. Polítiques compensatòries (evitant el de Manlleu)

Capacitat d'elecció

	Posició demanda/oferta. Fonament
PSC	Es tracta de garantir que totes les famílies puguin escollir escoles i impedir que les escoles puguin elegir a les famílies.
PP	Obligació de l'Administració de garantir dret dels pares. Plena gratuïtat (ara no l'és). Es vincula amb la concertada.
ERC	Drets col·lectius sobre els individuals. El dret d'elecció de la constitució és sobre el tipus d'educació, no sobre el centre. (LOGE i LOCE sí el reconeixen)
CiU	Garantir lliure elecció de centres i gratuïtat. Proveir finançament suficient. Es vincula amb la concertada.
ICV	Garantir dret a ser educat. "Dret dels pares a elegir centre: fals". "Garantir la pluralitat en els centre i no dels centres"

Inversions

	Mesures	Fonaments
PSC	Pla de Xoc; Mitjana europea; 680 milions al 2007	. Substituir instal·lacions i dignificar centres docents. Forat econòmic de la Generalitat. Preparar-se per al que hagi.
PP	Recursos necessaris. Mitjana europea	Incrementar construccions segons demandes. Renovar i adaptar centres per a aconseguir qualitat.
ERC	Mitjana europea. Prioritzar la xarxa pública. Primer igualar a la resta de l'Estat.	Increment plantilles. Millorar gestió recursos. Crítica a la gestió de CiU. Importància d'un nou concert amb l'Estat. Millorar infraestructures i noves tecnologies.
CIU	Els recursos necessaris per a educació de qualitat. 200 mill. Euros per a 250 establiments.	Infraestructures i noves tecnologies. La mitjana europea és un criteri relatiu.
ICV	Mitjana europea. Prioritzar el Públic. No subvencionar nous concerts.	Dèficit en infraestructures. Equipaments qualitatius. Més recursos a ajuntaments: duplicar. Discriminació positiva a escoles. Compensar familiar menys ingressos.

Autonomia dels centres

	Fonaments
PSC	Aconseguir centres autònoms però no aïllats ni en competència. Vinculats en xarxa amb altres serveis educatius en un territori. El projecte educatiu de centre actua en contracte de relació i compromís amb els usuaris i l'administració. Autonomia curricular, organitzativa, econòmica i de gestió de personal. Administradors de centre per a descarregar tasques administratives i econòmiques als directores. Participació d'ajuntaments. Incrementar recursos als centres. Autonomia vinculada al reforç de la funció directiva i a la participació de la comunitat educativa.
PP	Reforçar l'autonomia: pedagògica, organitzativa i de funcionament.
ERC	Impulsar el màxim nivell d'autonomia possible per a centres que vulguin assumir voluntàriament projectes diferenciats. Més recursos per als centres en funció del projecte educatiu. Incentivar experiències innovadores. Potenciar espais de reflexió en els centres amb horaris i espais específics per als docents (amb càrregues horàries compensades).
CiU	Actualment cada centre aprova un projecte educatiu. Tenen autonomia econòmica.
ICV	Promoure autonomia de centres. No homogeneïtzar propostes.. Aplicar principi de subsidiarietat. Més recursos per als centres d'acord a les necessitats explicitades.

Educació com activitat contínua

	Fonaments
PSC	Assegurar el dret a la formació permanent a les persones durant tota la vida. Orientar l'educació en la dimensió afectiva-emocional, relacional-social. Formació integral. Coeducació. "De 0 anys fins la universitat". Programa de transició de l'escola al treball.
PP	Educació integral al llarg de tota la vida, relacionant totes les etapes educatives per a arribar a eficàcia i eficiència amb un bon nivell de qualitat. S'atén especialment a l'educació d'adults. Integrar el sistema de Formació Professional (reglada, ocupacional i contínua)
ERC	"Els empresaris necessiten gent que faci coses més concretes però al seu torn més polivalents". Integrar el sistema de Formació Professional (reglada, ocupacional i contínua)
CiU	"Aprendre, i aprendre a aprendre és un repte indispensable al llarg de tota la vida". "Disposar de 100 hores de formació per cada 5 anys d'activitat laboral mitjançant un Pacte Social per a la formació al llarg de tota la vida". Facilitar a alumnes i persones adultes que es formin entre les diferents branques de l'educació. Acords amb universitats catalanes per a facilitar accessos. Escolarització dels 3 als 18 anys. Garantir ofertes suficients de Programes de Formació professional.
ICV	Nova concepció de la qualitat de l'educació per a ajudar al llarg de la vida a afrontar nous reptes socials, laborals, tecnològics i culturals. Integrar tots els sistemes de Formació Professional (reglada, ocupacional i contínua). Impulsar una formació permanent instrumental i bàsica per al món laboral, per al temps lliure i la cultura integrades i/o coordinades. Itinerari educatiu coherent dels 3 als 16 anys.

Compromisos amb el territori

	Models proposat
PSC	Centres escolars oberts a la comunitat: temps lliure, formació i esports oberts al barri. Concepte de societat educadora. Potenciar el model de l'escola de la comunitat i superar el de l'escola estatal. Coordinació pedagògica de CEIP i IES d'una mateixa zona. Delimitació de camins educatius CEIP i IES evitant nous processos de matriculació de l'alumnat cada vegada que canvia de centre.
PP	Projectes curriculars de centres especialitzats que fomentin la competitivitat. L'escola és reflex del seu entorn.
ERC	Impulsar l'obertura dels centres segons necessitats de la comunitat a través de l'oferta d'activitats (formatives, culturals, lúdiques i esportives). Coordinació CEIP-IES per a compartir projectes i recursos.
CIU	Dependrà del tipus de problemàtiques. "La vinculació amb l'entorn és bona: l'escola educa". Col·laboració entre escoles en un territori.
ICV	Nova relació amb l'entorn. L'educació no es limita a les 5 hores de classe: el criteri territorial és important. Promoure nucli de convivència. S'ha de completar amb tots els serveis de benestar social, coordinats i controlats pels ajuntaments. Les diferents àrees (salut, educació, serveis socials, etc.) han de tenir programes comuns. L'element identitari ha de ser més col·lectiu: no només l'escola. Els problemes (com el fracàs escolar) han de ser tractats per l'administració més pròxima. Ciutat humana no vertical (enfrent d'interessos corporatius professionals). Canviar el Mapa Territorial d'Ajuntaments.

Altres polítiques

	Objectius
PSC	Política Educativa Transversal relacionada amb polítiques: econòmica, laboral, cultural, familiar, per a discapacitats i de sanitat. Coordinar política educativa amb polítiques de treball i desenvolupament econòmic. Formació Professional millor i més adaptada i Formació Permanent per a tots els treballadors. Promoure estructures de coordinació territorial de tots els serveis especialitzats per a l'atenció de la diversitat: educació, sanitat, treball, etc. Reforçar l'acció de serveis socials i la seva coordinació amb centres per a l'atenció de famílies amb dificultats econòmiques o desestructurades.
PP	Col·laboració amb ajuntaments i Departament d'Assumptes Socials per a crear agents tutors que controlin l'absentisme i el fracàs escolar. L'escola és un instrument molt eficaç per a transmetre coneixements d'altres àrees. Però tampoc podem tirar en l'escola el qual ensenyi tota una sèrie de coses més. És bon que els alumnes pot transmetre valors en distintes àrees, de forma transversal: utilitzar les matèries instrumentals per a anar introduint determinades qüestions.
ERC	Comissions interdepartamentals entre Ensenyament, Benestar Social i Família, Justícia i Sanitat per a intervenir socioeducativament amb les famílies. En educació Especial: unitats d'escolarització compartida amb personal sanitari (malalties psiquiàtriques); comissions mixtes d'atenció social per a alumnes amb greus dèficits familiars i socials, immigrants, faltadores.
CiU	Ja es fan polítiques molt integrades. Per exemple amb sanitat es realitzen diferents campanyes educatives. En Formació Professional es proposa un organisme transversal.
ICV	Completar tots els serveis de benestar social que s'ofereixen en un territori (educatius, sanitaris, esportius, etc.). Les diferents àrees han de tenir programes comuns en el territori amb la coordinació dels municipis. L'escola ha de compartir els seus problemes amb altres sectors en nuclis socials de convivència.

Municipis-Generalitat

	Model proposat
PSC	Acords amb ajuntaments i altres ens locals per a apropar la gestió i els recursos garantint equitat, transparència i control social. Descentralització paulatina per paquets. Principi de cooperació amb Generalitat. Participació d'ajuntaments en la creació de Districtes Escolars: gestió de l'oferta completa des de l'educació infantil al batxillerat. Separació de competències amb la Generalitat: compartides i pròpies de cada nivell. Gestionades pels municipis l'ensenyament no obligatori: infantil, artístiques i permanent. També la Formació Professional i activitats extraescolares i comunitàries. L'adreça política és de la Generalitat. L'ordenació acadèmica correspon a la Generalitat amb participació municipal. La descentralització es pot implementar sense necessitat de legislació especial.
PP	Descentralització limitada (activitats curriculars. Vinculació escola entorn). Concerts especials amb municipis. Primària: garantir tant l'ensenyament general com especial respectant l'ensenyament bàsic tant de l'Estat com de Catalunya en relació a continguts, objectius i criteris d'avaluació. Secundària: tal com estableix la LOCE transmetre aspectes bàsics: científics, tecnològics i humanístics. Piqué: "La nostra prioritat és millorar la qualitat de l'educació, no centrar-ens a diferenciar-ens en tot de la resta d'Espanya. Seria un mal negoci pensar que podem dividir l'educació a Espanya en 17 sistemes totalment independents".
ERC	El principi és que a major proximitat major eficàcia. Corresponsabilització i congestió amb la Generalitat. Competències exclusives (no només plenes) d'educació per a Catalunya. Competències municipals en 1º cicle educació infantil, adults, beques i ajudes, programes de garantia social. Iniciar procés de traspàs educació obligatòria (sobretot planificació). Municipalitzar programes d'acolliment alumnes immigrants amb convenis amb la Generalitat. Cogestionar planificació educativa. Necessitat de reformes en l'administració (Departament d'Ensenyament: monstre administratiu). Oficines úniques de matriculació municipal d'escolarització. Facilitar i incentivar serveis socials municipals.
CiU	Competències delimitades dels municipis (El Consorci municipal de Barcelona és especial). "Els models on els municipis decideixen han fracassat en tots costats". L'educació d'adults és bon que segueixi en Família perquè sinó es dilueix molt en educació.
ICV	Descentralitzar: planificació, programació i execució. Revisar delegacions territorials. Coordinar des del municipi els recursos públics existents en benestar social. La Generalitat governa el sistema però no el gestiona directament: regula tot el procés, avalua, concertar amb els governs locals els nivells mínims d'educació proveint-los de majors recursos. Delegar en un primer moment competències de la gestió en els nivells infantil i primària als municipis i dotar-los de recursos suficients. Integar al Departament d'Ensenyament totes les àrees en matèria educativa.

Participació

	Tipus de participació	Funció directiva
PSC	Acords amb les famílies: Responsabilitats compartides amb l'administració. Fomentar Ampas. Sistemes de mediació i resolució de conflictes. Limitar des de la Generalitat el caràcter regressiu de la LOCE.	Reforçar funció directiva i la seva professionalització compatible amb la participació de la comunitat educativa.
PP	Organització de la participació amb funcions consultives.	Equip directiu sòlid, amb autoritat i capacitat de decidir que els permeti gestionar amb la major autonomia possible els centres amb eficàcia i eficiència.
ERC	Afavorir la participació en la gestió. Elecció democràtica equip directiu (també per a les concertades)	Enfortir cultura de la gestió i organització d'equip entre els docents. Gestió participativa i enfortir l'autoritat dels equips directius. Promoure participació de la resta de la comunitat educativa en funcions de col·laboració.
CiU	Promoure associacionisme educatiu. La comissions que participen en la Generalitat són consultives: qui governa és qui ha de governar. Contra la LOCE (antiparticipativa)	"Estímuls a la participació de pares i mares i ajudes a les associacions escolars".
ICV	Incrementar l'obertura i el control social dels centres. Sentit unitari de la participació de l'educació en el territori a través de comissions. L'escola en l'àmbit territorial i aquest com espai de participació: centre social on estan tots. Participació de la comunitat educativa no només en aspectes reivindicatius o extraescolares. Donar més participació a Consell Superior d'Avaluació i Consell Escolar de Catalunya.	"Reforçar la funció directiva". Modificar funció directiva però no professionalització. Especialització però no com una funció directiva.

LOCE

	Posicionament
PSC	Rebuig. "Anem a complir-la". Amb els decrets sortejar les dificultats. Possibilitat d'una llei catalana (no s'esmenta en el programa) CiU no ha considerat negociar amb l'Estat i és un error.
PP	Suport. Queda molt per fer (decrets i reglaments). Reivindicació de criteris generals d'avaluació per a tot l'Estat.
ERC	Rebuig: línia privatizadora, centralista i uniformizadora. Quitament a Catalunya capacitat; visió única de la història d'Espanya; disseny centralitzat prova general de batxillerat; garantia explícita llengua oficial de l'Estat. ERC proposa 5 modalitats de batxillerat: arts, ciències naturals i salut, tecnologia, filologia i ciències socials. Ensenyament de religió en l'àmbit familiar. Si ensenyament cultura religiosa.
CiU	Rebuig. (però 'la llei és la llei'). No aplicaran alguns temes (hores castellà). Esperar que s'expedeixi el Suprem. Llei catalana però no en contraposició amb l'estatal. No va haver manera de retocar gens de la LOCE.
ICV	Llei catalana basada en el document del Arc Unitari d'Educació i Moviment de Renovació pedagògica.

Llengua

	Català/espanyol	Llengües estrangeres
PSC	Realitat plurilingüe. Català llengua d'ensenyament, enfortir i mantenir xarxa única vehiculada en català. Però l'escola no el pot tot: cal enfortir per altres polítiques el seu ús social. També com llengua d'acollida i integració social. Defensar castellà com part del patrimoni cultural. Crítica a la política lingüística centrada en el català. Maragall dona suport a la Generalitat contra el decret del català en primària.	Anglès amb major immersió en les classes.
PP	Bilingüisme. Defensar patrimoni cultural de dues llengües. Dret a usar qualsevol de les dues llengües. Enfortir l'ús social del català. Augment d'hores de castellà que no es garanteix per l'entorn.	Intensificació de l'anglès des dels més petits.
ERC	Domini de català, espanyol i anglès al finalitzar l'ensenyament obligatori. Contra el decret de Castellà. Català llengua en perill: potenciar ús social en l'escola. Crítica als plans d'acollida de la Generalitat centrats en la llengua.	Pla general de coneixement d'anglès. Infantil: Intensificar anglès des de parvulari (P4). Nivell acceptable de comunicació oral. Secundària: en grups reduïts, implantació progressiva en un àrea o crèdit.
CiU	Intensificar ús social del català, llengua d'integració. Català llengua en perill.	Pla general de llengua anglesa com llengua vehicular d'una àrea curricular. Classes en anglès.
ICV	Enfortir català en tots els nivells d'educació i en la comunitat educativa. Però s'ha de facilitar, no d'imposar. La llengua ha d'estar lligada a la cultura i la cultura no només és la llengua.	Incorporació d'altres llengües a l'ensenyament reglat i d'adults com les quals aporten la immigració (àrab, etc.)